

100. Perjantaina 14 päivänä lokakuuta 1988

kello 14

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Toinen käsittely:

1) Ehdotus laiksi polttoaineverosta annetun lain 4 §:n väliaikaisesta muuttamisesta 2887

Hallituksen esitys n:o 92
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 46
Suuren valiokunnan mietintö n:o 111

2) Ehdotus laiksi auto- ja moottori-
pyöräverosta annetun lain 7 §:n muutta-
misesta „

Hallituksen esitys n:o 118
Toivomusaloite n:o 61
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 48
Suuren valiokunnan mietintö n:o 112

3) Ehdotus laiksi leimaverolain muut-
tamisesta „

Hallituksen esitys n:o 117
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 44
Suuren valiokunnan mietintö n:o 100

4) Ehdotus laiksi Teollisen Kehitysyh-
teistyön Rahasto Oy — Fonden för In-
dustriellt Utvecklingssamarbete Ab -ni-
misestä osakeyhtiöstä annetun lain 3 a ja
3 b §:n muuttamisesta 2888

Hallituksen esitys n:o 122
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 45
Suuren valiokunnan mietintö n:o 110

5) Ehdotus laiksi valtioneuvoston oi-
keudesta luovuttaa toisen omaksi valtion
omistamia kivennäislöydöksiä sekä nii-
den hyväksikäyttöä varten tarvittavia

maa-alueita annetun lain 1 §:n muuttami-
sesta 2888

Hallituksen esitys n:o 71
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 43
Suuren valiokunnan mietintö n:o 99

6) Ehdotus laiksi evankelis-luterilai-
sen kirkon virkaehtosopimuksista anne-
tun lain 2 ja 5 §:n muuttamisesta „

Hallituksen esitys n:o 82
Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 9
Suuren valiokunnan mietintö n:o 101

7) Ehdotus laiksi luopumiseläkelain
2 §:n muuttamisesta „

Hallituksen esitys n:o 77
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mie-
tintö n:o 11
Suuren valiokunnan mietintö n:o 102

8) Ehdotus laiksi siemenperunakes-
kuksen suojavyöhykkeestä 2889

Hallituksen esitys n:o 121
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mie-
tintö n:o 12
Suuren valiokunnan mietintö n:o 103

9) Ehdotus laiksi hovioikeuden virois-
ta ja toimista annetun lain muuttamisesta „

Hallituksen esitys n:o 90
Toisen lakivaliokunnan mietintö n:o 11
Suuren valiokunnan mietintö n:o 109

10) Ehdotus laiksi vakuutusosoikeudesta
annetun lain muuttamisesta „

Hallituksen esitys n:o 68
Lakivaliokunnan mietintö n:o 9
Suuren valiokunnan mietintö n:o 98

11) Ehdotus laiksi markkinatuomiois-
tuimesta annetun lain 4 §:n kumoamisesta „

Siv.

Siv.

	Siv.		Siv.
Hallituksen esitys n:o 84		Hallituksen esitys n:o 129	
Toisen lakivaliokunnan mietintö n:o 6		Lakialoitteet n:ot 67/1987 vp. ja 3	
Suuren valiokunnan mietintö n:o 104		Toivomusaloitteet n:ot 908, 921, 938, 956	
12) Ehdotus laiksi työtuomioistuimes-		ja 1023/1987 vp. sekä 756	
ta annetun lain 5 §:n muuttamisesta . . .	2889	Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 20	
Hallituksen esitys n:o 87			
Toisen lakivaliokunnan mietintö n:o 9		Esitellään:	
Suuren valiokunnan mietintö n:o 107			
13) Ehdotus laiksi liikevaihtovero-oi-		20) Hallituksen esitys n:o 177 laiksi	
keudesta annetun lain muuttamisesta . . .	2890	lapsilisälain muuttamisesta	2892
Hallituksen esitys n:o 88		21) Hallituksen esitys n:o 171 laiksi	
Toisen lakivaliokunnan mietintö n:o 10		peruskoulun, lukion ja yleisen kirjaston	
Suuren valiokunnan mietintö n:o 108		valtionosuuksista ja -avustuksista an-	
14) Ehdotus laiksi haastemieslain 1 §:n		netun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta	
muuttamisesta	„	muuttamisesta	2905
Hallituksen esitys n:o 85		22) Hallituksen esitys n:o 169 laiksi	
Toisen lakivaliokunnan mietintö n:o 7		ammattillisista oppilaitoksista annetun	
Suuren valiokunnan mietintö n:o 105		lain 1 ja 36 §:n muuttamisesta	2910
15) Ehdotus laiksi jakolain 293 a §:n		23) Hallituksen esitys n:o 172 laiksi	
muuttamisesta	„	Suomenlinnan hoitokunnasta	„
Hallituksen esitys n:o 86		24) Hallituksen esitys n:o 166 laiksi	
Toisen lakivaliokunnan mietintö n:o 8		asuntosäästöpalkkiolain 5 §:n muuttami-	
Suuren valiokunnan mietintö n:o 106		sesta	„
		25) Hallituksen esitys n:o 182 laiksi	
Ensimmäinen käsittely:		eräiden asuntolainojen koron alentami-	
		sen sekä lyhennysten ja korkojen lykkää-	
16) Ehdotus laiksi asumistukilain 5 §:n		misen väliaikaisesta järjestämisestä an-	
muuttamisesta	„	netun lain muuttamisesta	2912
Hallituksen esitys n:o 132		26) Hallituksen esitys n:o 183 laiksi	
Toivomusaloite n:o 686		oman asunnon hankintaan valtion lai-	
Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 17		nan sijasta myönnettävien lainojen kor-	
17) Ehdotukset laeiksi kansaneläke-		kotuesta	„
lain, perhe-eläkelain, lapsen hoitotuesta		27) Hallituksen esitys n:o 163 laiksi	
annetun lain 1 §:n ja vammaistukilain		tuontimaksulakiin liittyvän tuontimaksu-	
8 §:n muuttamisesta	2891	taulukon väliaikaisesta muuttamisesta . .	2913
Hallituksen esitys n:o 78		28) Hallituksen esitys n:o 173 laiksi	
Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 18		maatalouden tutkimuskeskuksesta sekä	
18) Ehdotus laiksi ulkomaille makset-		eräiksi siihen liittyviksi laeiksi	„
tavasta rintamalisästä	„	29) Hallituksen esitys n:o 157 arvopa-	
Hallituksen esitys n:o 130		perimarkkina-laiksi sekä siihen liittyväksi	
Toivomusaloite n:o 856/1987 vp.		lainsäädännöksi	„
Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 19		30) Hallituksen esitys n:o 180 laiksi	
19) Ehdotukset laiksi kansaneläkelain		Oulangan kansallispuiston laajentami-	
26 ja 27 §:n muuttamisesta ja laiksi soti-		sesta	2915
lasvammalain 18 §:n mukaisen täyden-		31) Hallituksen esitys n:o 181 laiksi	
nyskoron poikkeuksellisesta määräytymi-		Seitsemisen kansallispuiston laajentami-	
sestä	„	sesta	„
		32) Hallituksen esitys n:o 154 Ameri-	
		kan yhdysvaltojen kanssa keskinäisestä	
		avunannosta tulliasioissa tehdyn sopi-	
		muksen eräiden määräysten hyväksymi-	
		sestä	„

- 33) Hallituksen esitys n:o 155 Italian kanssa yhteistyöstä ja keskinäisestä avunannosta tulliasioissa tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä 2915
- 34) Hallituksen esitys n:o 156 Ranskan kanssa keskinäisestä hallinnollisesta avunannosta tulliasioissa tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ,,
- 35) Ed. Kohijoen lakialoite n:o 76 tulo- ja varallisuusverolaiksi ,,
- 36) Ed. Kohijoen ym. lakialoite n:o 89 laiksi sotilasvammalain 29 a §:n muuttamisesta 2916
- 37) Ed. Tennilän ym. lakialoite n:o 91 yhdistyslaiksi 2917
- 38) Ed. Seppäsen lakialoite n:o 92 eräksi verouudistusta täydentävien säännösten sisällyttämistä lainsäädäntöön tarkoittaviksi laeiksi ,,
- 39) Ed. Astalan ym. lakialoite n:o 93 laiksi liikevaihtoverolain 4 §:n muuttamisesta ,,
- 40) Ed. Laineen ym. lakialoite n:o 94 laiksi indeksiehdon käytön rajoittamisesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta 2918
- 41) Ed. E. Ahon ym. lakialoite n:o 96 laiksi moottoriajoneuvoverosta annetun lain 17 §:n muuttamisesta ,,
- 42) Ed. Stenius-Kaukosen ym. lakialoite n:o 97 laeiksi sairausvakuutuslain ja kansanterveyslain voimaannpanosta annetun lain 3 §:n muuttamisesta ,,

Puhetta johtaa puhemies A h d e.

Nimenhuudon asemesta merkitään läsnäoleviksi ne edustajat, jotka osallistuivat edelliseen täysistuntoon.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi polttoaineverosta annetun lain 4 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 111 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 46 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 92, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Siv. P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 111. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 4 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

2) Ehdotus laiksi auto- ja moottoripyöräverosta annetun lain 7 §:n muuttamisesta

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 112 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 48 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 118, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 112. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 7 §, voimaantulo- ja soveltamissäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

3) Ehdotus laiksi leimaverolain muuttamisesta

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 100 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 44 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 117, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 100. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 4, 6, 8, 10, 13 ja 14 §, voimaantulo- ja soveltamissäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

4) Ehdotus laiksi Teollisen Kehitysyhteistyön Rahasto Oy — Fonden för Industriellt Utvecklingssamarbete Ab -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 3 a ja 3 b §:n muuttamisesta

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 110 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 45 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 122, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 110. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 3 a ja 3 b §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Ehdotus laiksi valtioneuvoston oikeudesta luovuttaa toisen omaksi valtion omistamia kiennäisilöydöksiä sekä niiden hyväksikäyttöä varten tarvittavia maa-alueita annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 99 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 43 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 71, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 99. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Ehdotus laiksi evankelis-luterilaisen kirkon virkaehtosopimuksista annetun lain 2 ja 5 §:n muuttamisesta

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 101 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä laki- ja talousvaliokunnan mietinnössä n:o 9 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 82, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 101. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 2 ja 5 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

7) Ehdotus laiksi luopumiseläkelain 2 §:n muuttamisesta

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 102 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä maa- ja metsätalousvaliokunnan mietinnössä n:o 11 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 77, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 102. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 2 §, voimaantulo- ja soveltamissäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

8) Ehdotus laiksi siemenperunakeskuksen suojavyöhykkeestä

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 103 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä maa- ja metsätalousvaliokunnan mietinnössä n:o 12 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 121, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 103. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1—19 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

9) Ehdotus laiksi hovioikeuden viroista ja toimista annetun lain muuttamisesta

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 109 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä toisen lakivaliokunnan mietinnössä n:o 11 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 90, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 109. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1—3 §, lain uusi nimike, voimaantulosäännös, johtolause ja lakiehdotuksen nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

10) Ehdotus laiksi vakuutusosoikeudesta annetun lain muuttamisesta

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 98 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä lakivaliokunnan mietinnössä n:o 9 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 68, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 98. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 2, 4, 6 ja 11 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

11) Ehdotus laiksi markkinatuomioistuimesta annetun lain 4 §:n kumoamisesta

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 104 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä toisen lakivaliokunnan mietinnössä n:o 6 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 84, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 104. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1 ja 2 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

12) Ehdotus laiksi työtuomioistuimesta annetun lain 5 §:n muuttamisesta

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 107 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä

sekä toisen lakivaliokunnan mietinnössä n:o 9 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 87, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

P u h e m i e s: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 107. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsitteelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 5 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

13) Ehdotus laiksi liikevaihtovero-oikeudesta annetun lain muuttamisesta

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 108 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä toisen lakivaliokunnan mietinnössä n:o 10 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 88, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

P u h e m i e s: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 108. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsitteelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 3 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

14) Ehdotus laiksi haastemieslain 1 §:n muuttamisesta

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 105 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä toisen lakivaliokunnan mietinnössä n:o 7 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 85, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

P u h e m i e s: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 105. Ensin sallitaan

asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsitteelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

15) Ehdotus laiksi jakolain 293 a §:n muuttamisesta

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 106 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä toisen lakivaliokunnan mietinnössä n:o 8 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 86, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

P u h e m i e s: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 106. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsitteelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 293 a §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

16) Ehdotus laiksi asumistukilain 5 §:n muuttamisesta

Esitellään sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 17 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 132, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

P u h e m i e s: Käsittelyn pohjana on sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 17.

Keskustelu:

Ed. Anttila: Arvoisa puhemies! Olemme käsittelemässä asumistukilain muutosta, jolla

mahdollistetaan jatkossa asumismenojen määrittelyssä myös ruokakunnan koon ja tulotason lisäksi ottaa huomioon asunnon sijainti. Tämä on ihan tervetullut uudistus, mutta tässä yhteydessä haluaisin todella kiinnittää huomiota siihen, että tämänkin jälkeen vielä meillä on asumistuen kohdalla Kansaneläkelaitoksen kautta asumistukensa saavien osalla sellainen epäkohota, että elokuun alusta tänä vuonna korotettiin asuntohallituksen kautta asumistukensa saavien asuntotukea noin 8 %:lla, mikä on kustannusten nousua vastaava. Samanaikaisesti Kansaneläkelaitoksen kautta asumistukensa saavat jäivät nuolemaan näppejään. Siellähän on sääntö, jonka mukaan 622 mk pitää tänä vuonna asumiskustannusten kohota, jotta Kansaneläkelaitoksen kautta asumistukensa saava voi anoa edes korotusta asumistukeensa.

Tässä yhteydessä haluaisin todella kiinnittää vakavaa huomiota näiden ihmisten asumistuen tason korjaamiseen, koska he ovat juuri niitä, joilla on kaikista pienin toimeentulotaso. He ovat yleensä vähimmäiseläkkeen varassa eläviä, ja hallituksella olisi todella kuokkimissarka hoitaa tämäkin asia kuntoon. On täysin käsittämätöntä, että samanaikaisesti todella on kaksi ryhmää. Toinen saa asumistukeensa korotuksen yleistä vuokrankorotustasoa vastaavasti, ja toinen ryhmä joutuu odottamaan 622 mk vuokrankorotusten nousua ja vasta sen jälkeen on mahdollisuus anoa tätä korotusta. Tähän haluaisin kiinnittää vakavaa huomiota.

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puemies! Ed. Anttila kiinnitti huomiota aivan oikeaan asiaan, mutta hän jätti vielä toisen puolen ongelmista pois. Eläkkeensaajien asumistukeen vaikuttavat eläkkeiden korotukset. Kun työeläkkeen indeksi on parempi kuin kansaneläkkeen indeksi, niin se syö koko ajan pois asumistukea. Hyvin monella eläkeläisellä, kun asumistuen tarkistus tehdään, seurauksena on se, että asumistuki menetetään kokonaan. Kun asumistuki on verotonta ja taas työeläkkeiden korotukset ovat verollisia, niin usein tämän seurauksena eläkeläinen jää miinuksen puolelle. Eläkkeensaajien asumistukilakiin tarvittaisiin jo kiireesti korjausta. Tämä on jo toinen hallituksen esitys, jossa yleiseen asumistukilakiin tehdään parannuksia. Me kannatamme tietysti sitä, mutta kiirehdimme myös ekäkkeensaajien asumistukilain korjauksia.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

17) Ehdotukset laeiksi kansaneläkelain, perheläkelain, lapsen hoitotuesta annetun lain 1 §:n ja vammaistukilain 8 §:n muuttamisesta

Esitellään sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 18 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 78, joka sisältää yllämainitut lakiehdotukset.

Pu h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 18.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

18) Ehdotus laiksi ulkomaille maksettavasta rintamalisästä

Esitellään sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 19 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 130, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Pu h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 19.

Puheenvuoroa ei pyydetä.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

19) Ehdotukset laiksi kansaneläkelain 26 ja 27 §:n muuttamisesta ja laiksi sotilasvammalain 18 §:n mukaisen täydennyskoron poikkeuksellisesti määräytymisestä

Esitellään sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 20 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 129 sekä lakialoitteet n:ot 67/1987 vp. ja 3, jotka sisältävät yllämainitut lakiehdotukset.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 20.

Kukaan ei pyydä puheenvuoroa.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

20) Ehdotuksen laiksi lapsilisälain muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 177 esitellään valiokuntaan lähettämistä varten.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaalivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ministeri Halonen: Herra puhemies! Hallituksen eräänä sosiaalipoliittisista painopistealueista on ollut lapsiperheiden tukeminen, joka on tapahtunut kahta tietä, toisaalta suoran taloudellisen tuen lisäämisenä ja toisaalta lapsiperheiden tarvitsemien palveluiden kehittämisenä. Nyt käsiteltävänä oleva hallituksen esitys eduskunnalle laiksi lapsilisälain muuttamisesta pitää sisällään jo toisen kerran huomattavan korotuksen lapsilisien tasoon. Tämän 17 %:n korotus yhdessä nyt tänä vuonna tulevan korotuksen kanssa merkitsee sitä, että tämänhetkinen hallitus poikkeaa selvästi aikaisempien hallitusten perhepoliittisesta linjasta ja edukseen.

On käsittääkseni varsin laajaa poliittista kannatusta nauttiva käsitys, että lapsiperheiden taloudellinen tuki tulisikin ensisijaisesti jatkossakin ohjata suorilla tulonsiirroilla sekä palveluilla aikaisemmin käytettyjen verotus- ym. etujen sijaan. Kuitenkin, herra puhemies, haluan tässä yhteydessä todistaa todeksi sen, mikä mm. opposition taholta välikysymyskeskustelun aikana tuotiin esiin, että nykyiset lapsilisien korotusehdotukset ovat nimenomaan uutta rahaa, lisärahaa lapsiperheille eivätkä merkitse verotuksen kautta tulevien helpotusten siirtämistä vielä tässä vaiheessa lapsilisien kautta maksettavaksi. Toistan kuitenkin sen, mitä olen jo aikaisemminkin eduskunnalle kertonut ja mikä nyt sanotaan myös hallituksen esityksen perusteluissa, että lapsiperheiden verotuksen kehittäminen on kokonaisuudistuksen yhteydessä ollut myös

esillä ja tässä yhteydessä on ollut myös tarkoitus jatkossa tuoda nyt vähennyksenä olevat etuisuudet suoran tuen muotoon.

Herra puhemies! Olen aivan varma, että nyt käytävässä lähetekeskustelussa on vielä monia mielipiteitä valmiudesta antaa lapsiperheille nyt tehtyjä korotuksia enemmänkin. Omalta puoleltani pidän hyvänä sitä, että eduskunta on useissa puheenvuoroissa tukenut hallituksen linjaa lapsiperheiden taloudellisen tuen lisäämiseksi.

Tässä yhteydessä haluan kiinnittää kuitenkin huomiota tämänkertaisen hallituksen esityksen eräisiin muihinkin seikkoihin. Hallitus on pyrkinyt tehokkaasti mutta maltillisesti lisäämään Suomeen otettavien kiintiöpakolaisten määrää ja avaamaan myös jossain määrin muutenkin pehmeämmäksi ns. ulkomaalaispolitiikkaa ja siihen liittyvästi myös Suomessa olevien ulkomaalaisten sosiaalisten etujen käsittelyä. Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan myös samalla, että lapsilisa lapsen kansalaisuudesta riippumatta maksettaisiin kaikille Suomessa asuville lapsille. Lapsilisään olisi oikeutettu myös sellainen lapsi, joka asuu Suomessa pakolaisena, turvapaikan saaneena tai pitkän oleskeluluvan perusteella.

Arvoisa puhemies! Tämä on yksi niistä uudistuksista, joita olen luvannut tuoda ns. pakolaislainsäädännön uudistamisen nimissä. On nimitäin huomattavasti tarkoituksenmukaisempaa antaa ne etuisuudet, joita aiomme antaa pakolaisille tai turvapaikan saaville ihmisille, suoraan lainsäädännön perusteella kuin tehdä niistä erillisiä hallinnollisia päätöksiä.

Herra puhemies! Toivon, että eduskunta käsittelee kyseisen lapsilisälain muutoksen perusteellisesti ja nopeasti niin, että voimme päästä budjetin edellyttämällä tavalla jo ensi vuoden puolella uuden järjestelmän käyttöön.

Herra puhemies! Ehkä pieni tekninen yksityiskohta. Lapsilisät tullaan maksamaan ensi vuoden lokakuusta lähtien kuukausittain, ja tämä yksittäinen tekniseltä järjestelyltä tuntuva yksityiskohta on kahdessakin suhteessa merkitävä. Ensinnäkin lapsiperheet ovat itse toivoneet, että suorat tuet maksettaisiin lyhyemmin aikavälein, jolloin ne olisivat perheen muuhun tulonmuodostukseen paremmin sopeutettavissa. Toisekseen tällä uudistuksella myös tehdään tietä sille, että jatkossa, mikäli hallitus ja eduskunta niin haluavat, on mahdollista nyt käytössä olevista verovähennyksistä siirtää kaikki taikka osa maksettavaksi suorana tukena lapsilisen muodossa.

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! On totta se, että lapsilisiä ei vuosin ole korotettu 17 % kerrallaan niin kuin viime syksynä ja tänä syksynä. Tästä ministeri Haloselle varmasti kuuluu kiitos, koska tämä kuuluu hänen alueeseensa. Mutta kun me olemme näistä lapsilisistä täällä vuosikausia jauhaneet, ja niin kuin ministeri Halonen, entinen sosiaalivaliokunnan puheenjohtaja, hyvin tietää ja muistaa ja itsekin puheenvuorossaan totesi, niin kaikki poliittiset ryhmät ovat jo pitkään ilmoittaneet, että heidän mielestään lapsilisiä tulisi tuntuvasti nostaa. Luulisi, että tämän yksimielisyyden ympärillä olisi jo pidemmälle meneviin esityksiin päästy, mutta että tämän pidemmällä ei olla, osoittaa sitä, että puheet ovat puheita ja teot ovat sitten jotain aivan muuta.

Tästä hallituksen esityksestä on ensinnäkin todettava hyvänä puolena se, että nämä ruvetaan nyt vihdoinkin maksamaan kuukausittain. Me olemme tätä esittäneet jo hyvin pitkään. Mutta tämä lapsilisiä tulee ensimmäisen lapsen osalta olemaan vain 255 mk kuukaudessa ja se nousee sitten lasten lukumäärän lisääntyessä. Tätä on kyllä pidettävä aivan liian pienenä tukena lapsiperheille.

Sen vuoksi, että tämä meidän mielestämme ei riitä, me ehdotamme, että nyt nostettaisiin 500 markkaan kuukaudessa lapsilisät ja että lapsilisiä maksettaisiin kaikille saman suuruisena, siis myös 16 vuotta täyttäneille maksettaisiin saman suuruisena eikä, niin kuin hallitus esittää, että tämä jatkettu lapsilisiä pienenee ensimmäisen lapsen lapsilisan suuruiseksi ja myös sitten toinen lapsi saa ensimmäisen lapsen lapsilisan suuruista lisää. Tällä tavallakin on aivan keinotekoisesti pienennetty tätä tukea juuri siinä vaiheessa, kun lapsiperheet tarvitsisivat huomattavasti kulutuksen kasvaessa lisää tukea. Me ehdotamme siis, että lapsilisan maksamista jatkettaisiin 18 ikävuoteen saakka.

Edelleen me ehdotamme, että alle 3-vuotiaiden lasten lapsilisiä myös korotettaisiin. Hallitushan on nyt tämän jäädyttänyt jo toista vuotta peräkkäin. Se on vain 1 248 mk vuodessa elikkä 120 mk kuukaudessa. Me ehdotamme, että tämä nostettaisiin 150 markkaan kuukaudessa, ja kun sitä nykyisin maksetaan alle 3-vuotiaille, niin tämä ikäraja nostettaisiin siten, että kaikille alle 8-vuotiaille lapsille maksettaisiin tätä korotettua lapsilisiä.

Näillä ehdotuksilla lapsilisien määrissä päästäisiin huomattaviin korotuksiin, jotka olisi mahdollista yhden vuoden aikana hyvin tehdä.

Näillä olemme siis halunneet nimenomaan korottaa lapsilisien nykytasoa.

Haluaisin vielä puhua verovähennyksistä. Tämähän on ollut ministeri Liikasen paljon puhuma asia jo muutaman vuoden, että verovähennykset pitäisi muuttaa lapsilisinä maksettavaksi. Sitä aikaisemmin nimenomaan kommunistien ja kansandemokraattien taholta tätä ajatusta on esitetty. Minkä vuoksi? Sen vuoksi, että kaikkein yksinkertaisimmin ja myös kaikkein oikeudenmukaisimmin lapsiperheiden tuki tapahtuisi juuri lapsilisien kautta. Kun sen saavat kaikki, silloin sen saavat myös ne, joilla on niin pienet tulot, että he eivät verovähennyksistä hyödy ainakaan täysimääräisesti. Tämän vuoksi lapsilisien kautta annettava tuki olisi oikeudenmukaisin. Suurituloisimpien tuloverotusta meidän mielestämme voitaisiin kiristää, jotta sinne ei turhaa hyötyä mene silloin, kun sitä ei tarvita. Mutta tämän, että lapsilisiä maksetaan jokaiselle lapselle, perustamme siihen, että se on lapsen oikeus, ja jokaisen lapsen tulee sen johdosta lapsilisiä saada.

Nyt kun hallitus on lähtenyt esittämään merkittäviä muutoksia verotusjärjestelmään nimenomaan siten, että lapsivähennykset verotuksessa muutetaan pääasiassa kunnallisverosta tehtäväksi, niin ei voi muuta kuin ihmetellä sitä, miksi näitä puheita ei ole muutettu todeksi. Kunnallisverotuksen lapsivähennyshän merkitsee sitä, että juuri lapsirikkaissa kunnissa kuntien verotulot pienenevät, ja näin ollen se aiheuttaa painetta veroäyrin korottamiseen, mikä taas sitten aiheuttaa painetta lapsiperheiden talouteen. Sen vuoksi tällaisen veromuutoksen sijasta olisi todella pitänyt tehdä muutokset verovähennyksistä lapsilisinä maksettavaksi. Mutta tätä hallitus ei ole lähtenyt viemään eteenpäin, ja kuitenkin, kun eilisiltanakin vaalikeskustelua kuunteli, tämä oli siellä yhtenä keskeisenä teemana ja tälle annettiin eri puolueista tukea. Odottaisi, että nämä sanat nyt muuttuisivat teoiksi, kun tätä lapsilisälakia eduskunnassa käsitellään.

Ministeri Halonen: Arvoisa puhemies! Vastauksena ed. Stenius-Kaukoselle haluan todeta, kun hänen puheenvuorostaan voi saada sen väärän kuvan, että 16 vuotta täyttäneiden lapsilisan pienuus johtuisi nykyisestä hallituksesta, että niin kuin ed. Stenius-Kaukonen varmaan hyvin muistaa, se on meidän vanhoja syntejämme edelliseltä eduskuntakaudelta. Se, että sitä ei ole saatu nyt korjattua, myönnetään.

Minä olen itse sitä mieltä, että se voisi olla isompikin, ja näin on myös neuvotteluissa yritetty saada aikaiseksi, mutta on myös perustellusti olemassa toisenlaisia kantoja, jotka katsovat, että liukuva raja voisi olla parempi. Kuitenkin ed. Stenius-Kaukoselle totean, että nytkin hallituksen esitykseen sisältyvät lapsilisien korotukset sinänsä merkitsevät vuositason 528 milj. markan lisälaskua. Ennakoin, että varmaan opposition puolelta halutaan vähän vielä lisää. Olen sanoisinko ihmetyksestä sanaton siitä, että sentään ensimmäisessä lauseessa tuli kiitos siitä, että tämä uudistus sinänsä on hyvä, mikä on perusajatuksena.

Ed. Stenius-Kaukonen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! On hämmästyttävää se, että ministeri Halonen on sanaton. Mielestäni on aiheellista esittää tunnustus niistä asioista, joista se kuuluu. Tiedän, että ministeri Halonen on varmasti ollut viemässä näitä asioita eteenpäin, mutta niin kuin kävi hyvin puheestani ilmi, emme kuitenkaan voi olla tyytyväisiä tasoon ja varsinkin niiden puheiden jälkeen, mitä erityisesti ministerin omasta puolueesta oleva valtiovarainministeri Liikanen on suurella suulla esittänyt.

Mitä sitten tulee jatkettuun lapsilisään, jota maksetaan nykyään 16-vuotiaille, ei tarkoitukseni suinkaan ollut antaa siitä sellaista käsitystä, että sitä nyt huononnettaisiin, vaan se on ollut ne muutamat vuodet, jotka 16-vuotiaille lapsilisää on maksettu, samanlainen. Tämä on kuitenkin erittäin huono systeemi, ja hyvin monet lapsiperheet aiheellisesti esittävät katkeria kommentteja, kun heille käy ilmi, että silloin, kun vanhin lapsi täyttää 16 vuotta, sekä vanhimman että sitten myös toisen lapsen lapsilisa muuttuvat ensimmäisen lapsilisan suuruiseksi ja kaikilla siitä eteenpäin olevilla lapsilla vastaavasti lapsilisa pienenee. Tämä merkitsee perheessä erittäin huomattavaa lapsilisien pienenemistä kaiken kaikkiaan ja — niin kuin jo äsken sanoin — tilanteessa, jossa lasten kulutus kuitenkin on kaikkein suurin.

Ed. Laine (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ministeri Halosen puheenvuorosta sai sen käsityksen, että hän arvelee meidän ehdotuksemme syntyneen vasta hallituksen esityksen jälkeen. Tosiasia on se, että demokraattisen vaihtoehdon piirissä on asetettu jo kaksi vuotta sitten tavoitteeksi 1 000 mk kuukaudessa lapsilisää ja olemme tähän tavoitteeseen päättäneet

ehdottaa pyrittäväksi asteittain. Siksi tuo tavoite nyt esitettiin 500 markan suruisena. Se ei ole syntynyt hallituksen ehdotuksen jälkeen.

Ehkä tässä yhteydessä voin vielä todeta sen, että kun hallitus kovasti kerskuu 17 %:n lisästä ensi lokakuusta alkaen, ei se vuositason nyt merkitse kuin pikkuisen päälle 4 %. Tämäkin kannattaa pitää mielessä.

Ed. Moilanen: Herra puhemies! Ministeri edellä kehui sitä, kuinka nykyhallitus poikkeaa edukseen muista hallituksista nimenomaan lapsilisien kehittämisen ja perheiden aseman parantamisen osalta. Näin lapsilisien korottamisen osalta asia saattaisi ollakin, jos tarkasteltaisiin lapsilisiä irrallisena kysymyksenä ja unohdettaisiin koko muu osa perhepolitiikasta, mutta näinhän asiaa ei voi tarkastella, vaan lapsilisien kehitystähän on tarkasteltava koko perhepoliittista järjestelmää vasten.

Samanaikaisesti, kun lapsilisiä on 17 % vasta 1.10. lähtien korotettu tänä ja nyt aiotaan korottaa ensi vuonna, on meillä päivähoiton umpikuja vaihtoehtojen puutteen vuoksi. Samanaikaisesti lapsiperheiden edut sivuutetaan verouudistuksessa, mikäli verouudistuksen sisältöä ei muuteta siitä, joka se nyt on. Lisäksi meillä on asuntorakentamisen niukkasbudjetti aikana, jolloin on huutava pula vuokra-asunnoista. Kun tätä taustaa vasten katsotaan korotuksia, ne jäävät tai muuttuvat varsin minimaalisiksi, etenkin kun muistetaan, että hallitusohjelman mukaan sosiaalipolitiikan painopistealueena on tällä hallituksella nimenomaan lapsiperheiden aseman kohentaminen.

On sinänsä myönteistä, että lapsilisiä edes tämänkin verran korotetaan, mutta niiden korotuksen merkitystä himmentää se, että verotuksessa kärsivät monet lapsiperheet, muun muassa ne, joilla on vain alle kaksivuotiaita tai yli seitsemänvuotiaita lapsia muun muassa sen vuoksi, että lapsenhoitovähennyksen saa vain 2—7 -vuotiaista lapsista. Myös elatusvelvolliset ovat sellainen ryhmä, joka kärsii, koska elatusvelvollisuusvähennys poistuu. Tämä on merkittävä nykyisenä korkeiden avioerolukujen aikana, ja se koskee yhä useampia perheitä ja lapsia tänä päivänä.

Myös heikkenee ns. hyvätuloisten yksinhuoltajien asema, ja nämä yksinhuoltajat, jotka ”todetaan hyvätuloisiksi”, eivät kuitenkaan ole hyvätuloisia siinä mielessä, että heillä olisi varoja käytettävissä niin, että välttämättömien kustannusten jälkeen jäisi jotakin käteen. Täysi työ

heillä on saada rahat riittämään välttämättömiin kustannuksiin, ja sen takia yksinhuoltajat olisivat edelleen tarvinneet valtionverotuksen yksinhuoltajavähennyksen, sillä sitä ei kunnallisverotuksen yksinhuoltajavähennyksen korottaminen suinkaan korvaa.

Myöskään asuntolainojen korkovähennysoikeudessa ei oteta lapsiperheitä riittävästi huomioon. Korkovähennys tulisi porrastaa lapsiluvun mukaan. Sen sijaan korkovähennyksissä suositaan lapsettomia aviopareja ja avosuhteessa eläviä lapsettomia ihmisiä.

Lisäksi lapsilisien korotuspaineisiin vaikuttaa näiden asioiden ohella aivan olennaisesti päivähoidon vaihtoehtottomuus. Meillä on tänä päivänä käytännössä yksi pääasiallinen lastenhoitomuoto, päiväkotihoido, ja sen rinnalla tosin perhepäivähoito, joka on suhteellisen pienimääräinen verrattuna päiväkotihoidoon. Perhepäivähoito painiskelee monien ongelmien kanssa nimenomaan sen vuoksi, että muun muassa perhepäivähoitajien sosiaalista asemaa ei ole kehitetty sillä lailla kuin sitä vähintäänkin olisi pitänyt kehittää. Näiden syiden vuoksi perheiden lastenhoidon järjestämisestä johtuvat taloudelliset rasitukset ovat siten melkoiset, ja tämä on muistettava, kun lapsilisäkorotuksia arvioidaan. Kotihoidontuen tuntuva korottaminen ja kehittäminen sosiaali- ja eläketurvan tarjoavaksi hoitopalkaksi toisi todellisia vaihtoehtoja lastenhoitoon ja vähentäisi myös osaltaan lapsilisien korotuspaineita.

Kaiken edellä olevan perusteella voimme vain todeta, että hallituksen lapsilisäkorotusesitys on aivan riittämätön. Sen vuoksi kristillisen liiton eduskuntaryhmä onkin jättänyt oman rinnakkaislakiesityksensä asiasta. Aloitteemme mukaan lapsilisä tulisi korottaa 30 %:lla ja korotettujen lapsilisien maksamisen tulisi alkaa 1.4.1989 eikä vasta viimeisellä vuosineljänneksellä. Korotuksen jälkeen lapsilisät tulisi ehdottomasti sitoa elinkustannusindeksiin eläkkeiden tavoin. Tästä olisi muun muassa se hyöty, että pääsisimme jokavuotisista puheruleteista, joita käydään lapsilisien maksamisen ympärillä. Kun lapsilisät nousisivat automaattisesti, silloin ei niiden noususta tarvitsisi erikseen taistella joka vuosi.

Lapsilisien maksatus lakkaa silloin, kun perhe kipeimmin lapsilisää tarvitsisi. Sen vuoksi kristillisen liiton eduskuntaryhmä edellyttää, että lapsilisien maksatusta jatketaan, kunnes lapsi täyttää 18 vuotta.

Lapsilisien maksatuksessa on tällä hetkellä suuri käytännön epäkohta lapsilisäasetuksen heikon sanamuodon johdosta. Lapsilisä ei makseta ulkomailla lähetys- tai kehitysyhteistyössä suomalaisten järjestöjen palveluksessa olevien vanhempien lapsille, vaan ne maksetaan ainoastaan valtion palveluksessa olevien lapsille taikka opiskelemissa ulkomailla olevien vanhempien lapsille. Tämä on epäoikeudenmukaisuus ja kohtuuttomuus, ja se pitää pikaisesti korjata. Vielä perustellumpaa on tämä korjaus nyt kun alamme aivan oikeutetusti korjata Suomessa asuvien ulkomaalaisten sosiaalietuja. Samanaikaisesti tulisi myös näiden suomalaisten perustellut etuuksien jälkeensä jääneisyydet korjata.

Meillä on yhä enemmän lähetysjärjestöjen ja kehitysyhteistyöjärjestöjen palveluksessa suomalaisia. He tekevät tärkeitä epäitsekkästä työtä siellä ja myös edistävät Suomen myönteistä mainetta ulkomailla. Heillä on melkoinen rooli Suomen virallisessa kehitysyhteistyössä ja myös Suomen tunnettuuden lisäämisessä, mikä on erittäin tärkeitä etenkin nyt, kun elämme yhä kansainvälistyvässä maailmassa. Sen vuoksi tulee kyseinen lapsilisien maksatuksen epäkohta ja epäoikeudenmukaisuus pikaisesti korjata. Se ei ole niinkään rahakysymys kuin asennekysymys. Siinä ei ole kysymys suuresta määrästä lapsia, mutta sitäkin kipeämmästä asiasta näille lapsille ja näille perheille. Toivottavaa on että korjaus mahdollisimman pian asetukseen tehdään.

Herra puhemies! Kun lapsilisälakiesitys menee valiokuntakäsittelyyn, vähin, mitä valiokunta voisi tehdä, olisi, että se esittäisi nykyistä suuremman korotuksen lapsilisiin ja että lapsilisät maksettaisiin 1.4. lähtien ja että ne sidotaisiin elinkustannusindeksiin ja maksamista jatkettaisiin 18 ikävuoteen. Silloin voitaisiin sanoa, että tämä hallitus on toiminut muihin hallituksiin verraten eduksensa lapsilisäasiassa.

Ed. Hurskainen-Leppänen: Arvoisa puhemies! Lapsilisälain muuttamista koskeva esitys on käsiteltävänä. Lapsilisä korotetaan 1.10.1989 alkaen 17 %:lla. Lapsilisät nousivat jo tämän kuun alusta voimaan tullessa lailla 17 %:lla paitsi alle 3-vuotiaiden lapsilisien osalta.

Lapsilisien korotus kaikkia lapsiperheitä koskevana tukena on merkittävä. Valtion vuoden 1989 tulo- ja menoarvioon on tätä uudistusta varten varattu 3 464 milj. mk. Ratkaisun merkitys on mittava, ja ennen kaikkea se tulee mer-

kitsemään lasten aseman paranemista. Korotuksella tuetaan mielestäni myös välillisesti lasten erilaisia hoitojärjestelyjä.

Budjettiin on lisätty myös määrärahoja päivähoitopaikkojen lisäämiseen tulevana vuonna 12 000:lla, kotihoidontuen maksamista laajennetaan, ja osittainen kotihoidontuki astuu myös voimaan. Lapsilisien maksukausi sen sijaan lyhenee nyt esillä olevan lakiesityksen mukaan hieman. Aiemmin lapsilisiä maksettiin sen vuosineljänneksen loppuun, jolloin lapsi täytti 17 vuotta. Nyt ehdotetussa lakiesityksessä maksukausi kestää vain sen kalenterikuukauden loppuun, jona lapsi täyttää 17 vuotta.

Lapsilisien määrää tulisi edelleen tulevaisuudessa korottaa asteittain. Sitä sosialidemokraattinen puolue on jo pitkään vaatinut ja tehnyt työtä sen hyväksi. Silti näkisin, että lisäksi olisi tarpeellista harkita lapsilisien ikärajan korottamista 18 ikävuoteen, sillä kaikki 17–18-vuotiaat nuoret eivät kuulu opintotuen tai harjaantumistuen piiriin. Osa nuorista jää joksikin aikaa vaille minkäänlaista taloudellista turvaa, sillä työttömyysturvaa aletaan maksaa vasta sen vuoden elokuusta lähtien, kun lapsi on täyttänyt 17 vuotta. Lisäksi lasten iän mukana yleensä lasten tarpeet kasvavat. Ellei lapsella ole koulu-, työ- tai harjoittelupaikkaa, näkisin, että yhteiskunnan velvollisuus olisi silloin maksaa lapsilisiä, kunnes lapsella on mahdollisuus päästä esimerkiksi työttömyysturvan piiriin.

Arvoisa puhemies! Lapsilisien korotusta koskeva lakiesitys on osa lasten asemaa parantavista toimenpiteistä, joita hallitus tulevalle vuodelle esittää. Mielestäni se on pieni, mutta merkittävä askel kohti lapsiystävällisempää yhteiskuntaa.

Ed. Isohookana - Asunmaa: Arvoisa puhemies! Suomalaisen perheen yleisilme on viime vuosina muuttunut monella tavalla. Nykyisin avioliitot solmitaan huomattavasti myöhemmin, kuin tehtiin aikaisemmin. Perheisiin syntyy enää keskimäärin alle kaksi lasta. Perheet ovat siis yleisesti ottaen myös pienempiä kuin ennen. Yhä enemmän muodostuu myös perheitä, joissa onkin vain yksi huoltaja. Lisäksi on selvästi havaittavissa, että yksineläjien määrä kasvaa koko ajan.

Hallitusohjelman perhepoliittinen kohta on hyvin lapsiystävällinen. Ohjelmassa luvataan, että sosiaalipolitiikan painopiste on lapsiperheiden aseman parantamisessa. Ohjelmassa sanotaan edelleen, että perhepoliittista tukea paran-

netaan ensisijaisesti lapsilisäjärjestelmää kehittämällä. Hallitus lupaa siis ohjelmassaan kohentaa kaikkien lapsiperheiden asemaa parantamalla perheiden tukea. Lisäksi ohjelmassa todetaan, että perheiden verotuksen kehittäminen ratkaistaan kokonaisverouudistuksen yhteydessä.

Hallitus ei etene ohjelmansa mukaisesti. Se on ryhtynyt toteuttamaan perheiden tukemista verotustietä ja epäonnistuu tässä pahasti. Muutokset niin valtionverotuksen kuin kunnallisverotuksenkin lapsivähennyksissä näyttävät ensi näkemältä ehkä hyvin kannatettavilta, mutta asian tarkempi käsittely tuokin päivänvaloon pahoja epäkohtia, jotka hallituksen olisi tullut havaita ajoissa.

Hallituksen ratkaisu merkitsee muun muassa sitä, että kaikkein pienituloisimmat monilapsisten perheiden vanhemmat eivät voi edes käyttää hyväkseen lapsivähennysten ja perusvähennysten tuomia etuuksia ja joutuvat vielä useissa tapauksissa maksamaan valtionveroja, mitä heidän nyt ei ole tarvinnut tehdä.

Lisäksi, kuten hyvin on tunnettua, hallituksen muutosesitys merkitsee sitä, että kuntien talous kiristyy, koska toisaalta hallituksen suunnittelema svol-asteikkotarkistus tehdään ensinnäkin tilapäisenä mutta myös riittämättömänä.

On harmillista, ettei hallitus toteuta ohjelmaansa eikä korota myöskään lapsilisiä tuntuvasti. Ensinnäkin alle kolmivuotiaat lapset jäävät vaille korotuksia, ja toiseksi korotukset tehdään vasta vuoden kuluttua. Kuitenkin lapsilisien korottaminen olisi ainoa oikea ja myös järkevä perhepoliittinen toimenpide, joka nyt vihdoin olisi tullut tehdä. Siksi keskusta esittääkin tämän tien ottamista täällä eduskunnassa vaihtoehdoksi. Huoltajavähennyksestä vapautuvat noin miljardi markkaa merkitsivät lapsilisien korotuksena kymmenkertaista esitystä nyt käsillä olevaan hallituksen esitykseen verrattuna. Sitä paitsi keskustan esitys olisi oikeudenmukainen, koska jokainen lapsiperhe pääsisi siitä osalliseksi eikä perhepoliittinen ratkaisu tällöin vaikeuttaisi myöskään kuntien talouksia.

Herra puhemies! Perhepolitiikasta puhuttaessa ja kun täällä on asianomainen ministeri myös keskustelua kuuntelemassa, kannattaa nostaa esille myös se hallitusohjelman kohta, jossa hallitus toteaa näin — ja ministerin vieressä olevat muutkin sosialidemokraatit voisivat tätä kuunnella: ”Erilaisia lastenhoitomuotoja kehitetään päämääränä luoda perheille todelli-

nen valinnanvapaus. Kotihoidontukea kehitetään." Uskallan todeta, että hallitus itse asiassa heikentää niiden lapsiperheiden asemaa, joissa lapsi hoidetaan kotona. Ensinnäkin verotuksessa tapahtuu niin, että puoliso vähennys otetaan pois ja lastenhoitajan sotu-maksujen vähennyskelpoisuus menetetään. Mutta myös kotonahoidontukea ei todellisuudessa kehitetä hallitusohjelman edellyttämällä tavalla.

Vuoden 1985 lopussa eduskunta hyväksyi pienten lasten hoidon kehittämistä koskevan lakipaketin, lait lasten kotihoidontuesta ja lasten päivähoidosta annetun lain muutoksesta, jonka keskeinen sisältö oli, että vuonna 1990 kaikille alle kolmivuotiaille lapsille voidaan järjestää vanhempainrahakauden jälkeen perheen valinnan mukaan joko kunnallinen päivähoitopaikka taikka kotihoidontuki. Työsopimuslakisä muutettiin lailla siten, että työntekijöillä on oikeus lapsen hoidon vuoksi saada hoitovapaata vanhempainrahakauden jälkeen siihen saakka, kunnes lapsi täyttää kolme vuotta.

Hyväksyessään edellä mainitut lait eduskunta edellytti, että hoitovapaalla olevan vanhemman sosiaaliturva järjestetään. Eduskunta edellytti myös, että hallitus selvittää tavat kehittää lasten hoitomuotoja niin, että perheiden todellinen valinnanvapaus lisääntyy, ja antaa tarvittavat esitykset eduskunnalle. Näin ei ole tehty. Kotihoidon hoitomuodokseen valinneet perheet joutuvat nyt muita hoitomuotoja käyttäviä perheitä huonompaan asemaan siitä syystä, että tuki on alimitoitettu ja tarveharkintainen.

Kun vuonna 1985 täällä eduskunnassa päätettiin ratkaisuun, jonka mukaan alle kolmivuotiaiden lasten vanhemmille tulee vuoden 1990 alusta turvata hoitomuodon valintaa koskeva vapaus, oli jo ennakoitavissa, että ratkaisuja on tarkistettava sitä mukaa, kun kokemuksia asiasta saadaan. Edellisen hallituksen aikana muutettiin jo sisäministeriön lailla siten, että aika ulotettiin kolmesta vuodesta alle kouluikäisiin. Toiseksi lasta kotona hoitavalle maksettavan lisäosan tarveharkintaa lievennettiin. Niin ikään tehtiin aina vähimmäispäivärahaan korjaus, joka kohdistui myös kotihoidontukeen, koska se on kytketty sairausvakuutuksen vähimmäispäivärahan tasoon.

Vastikään hyväksytyn sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallisen suunnitelman perusteissa todetaankin, ettei kotihoidontukijärjestelmä näytä merkittävästi vähentäneen päivähoitoa tarvetta. Tästä hallitus ei kuitenkaan näytä tekevän oikeita johtopäätöksiä. Joiden-

kin poliitikkojen ja virkamiestenkin mielestä näyttää olevan mahdotonta ymmärtää sitä, että kotihoidontuki todella vähentää päivähoitoa tarvetta, jos näin vain vilpittömästi halutaan.

Kodin hoidontuen jatkuvan kehittämisen syynä on vieläkin vaikeampi ymmärtää, kun tiedetään syntyvyyssennusteiden murheellinen sanoma. Tästäkin hallitus rehellisesti toteaa valtakunnallisen suunnitelman perusteluissa, että alle seitsemänvuotiaiden määrä vähenee vuodesta 1985 vuoteen 2000 mennessä liki 60 000 lapsella eli 13 %:lla. Edelleen hallitus päätyy tekemään tästä johtopäätöksen. Tämä vähentää osaltaan päivähoitoa laajentamistarpeita. Hallituksen olisi pitänyt tehdä siitä myös se päätelmä, että lapsilisien ja kotihoidon tuen voimakas kehittäminen on tässä tilanteessa ainoa oikea ratkaisu onnistuvalle ja myönteiselle perhepolitiikalle tulevaisuudessa.

Erityisen kielteisesti hallitus menettelee kotihoidon tuessa siltä osin, että se yrittää selvästi pimentää kansalta sen tosiseikan, että vuoden 1989 aikana kotihoidon tuki katkeaa monilta sellaisilta perheiltä, joilla se jatkuu uudestaan vuoden 1990 alusta. Tällaisen välinpudotuksen luominen tässä vaiheessa on täysin käsittämätöntä. Monet yksiläiset perheet olettavat luettuaan hallituksen tiedotuksen budjetistaan, että heidän nyt saamansa kotihoidon tuki tulee jatkumaan, kunnes lapsi täyttää kolme vuotta. Näin kuitenkin ei tule käymään. Jos vanhempainrahakausi on päättynyt tänä vuonna ja kotihoidon tukea on maksettu sen jälkeen, tuen maksatus loppuu, kun yksiläisen perheen lapsi täyttää vuoden ja yhdeksän kuukautta. Esimerkiksi perhe, jonka kotihoidon tuki alkaa juuri näihin aikoihin, tulee kohtaamaan sellaisen kummallisen tilanteen, että tuki katkeaa vuoden kuluttua jatkuakseen taas muutaman kuukauden tauon jälkeen vuoden 1990 alussa.

Voi perustellusti kysyä, tämäkö on sitä hallituksen paljon mainostamaa viisasta ja lapsiystävällistä perhepolitiikkaa. Jotta tästä päästäisiin järkevästi eteenpäin, tulisi välittömästi purkaa kotihoidon tuen lisäosan tarveharkinta. Tällöin kotona lasta hoitava saisi automaattisesti yli 2 000 markan tasoon kohoavan korvauksen ensi vuoden alusta. Jotta tuki vastaisi verotuksen jälkeen vähimmäiseläkkeen tasoa, se tulisi korottaa noin 2 500 markkaan. Tämä tulisi säätää koko maata koskeväksi kotihoidontuen vähimmäistasoksi. Sen lisäksi tulisi jättää mahdolliseksi myös se, että kunnat maksavat korkeampaa tukea kotona lasta hoitavalle. Jos tuki mak-

setaan kunnassa samansuuruisena kaikille, sen tulisi olla myös valtionosuuteen oikeuttava menoerä, vaikka taso ylittäisikin äsken mainitun vähimmäistason. Kun näin tehtäisiin, hallituksen ei tarvitsisi valitella sitä, ettei kotihoidon tuki ole vähentänyt päivähoidon tarvetta.

Herra puhemies! Suomalaisilla lapsiperheillä on tällä hetkellä täysi syy olla tyytymättömiä hallituksen perhepoliittisiin toimiin, mutta sen sijaan tyytyväinen hallituksen voimassa olevaan perhepoliittiseen ohjelmaan, sillä se on todella hyvä. SDP on perinteisesti ajanut hyvin rajoitettusti perhepoliittisia uudistuksia. Kun nyt kokoomus on pitkästä aikaa tullut vastuulliseksi hallituspuolueeksi, olisi kyllä odottanut, että sillä on tahtoa hoitaa perhepolitiikkaa sillä tavalla kuin kansalaiset odottavat ja sillä tavalla kuin ohjelmassa todetaan. Mutta se näyttää kuitenkin edustavan aivan samanlaista linjaa perhepolitiikassa tänä päivänä kuin sosialidemokraattinen puolue.

Ministeri Halonen: Herra puhemies! Lukuisat eri puolueiden kansanedustajat, jotka ovat nähtävästi kotiin lähdössä, haluaisivat mielellään keskustella myös seuraavasta kohdasta. Edellisen puhujan puheenvuorosta huolimatta on käsitellyssä lapsilisälaki eikä suinkaan kotihoidon tuki, niin kuin olisi voinut kuvitella, tai SVOL. Mutta löysää, pehmeäköä puheenojohtotapaa noudatettaessa nekin voivat tietysti tässä kohtaa olla keskustelun aiheena.

Haluaisin todeta vain sen, että yhdyin ed. Isohookana-Asunmaan käsitykseen siitä, mitä tulee verolinjaan ja sitä tullaan kyllä tekemäänkin. Mutta ilmoitan, että omalta osaltani en halua enää pitkittää käsittelyä tänään käytävässä keskustelussa vastauspuheenvuoroilla, koska peruskoulusta puhumaan haluavat ovat hädisään siitä, että eivät ehdi siitä puhua. Olisi tietysti mahdollista jatkaa tätä tiistaina myöhemmin, jos muut niin haluavat. Mutta minun mielestäni se ei taas oikein kuulu ministerille, joten, ed. Isohookana-Asunmaa, mielelläni jatkaisin keskustelua nimenomaan nyt käsiteltävänä olevasta aiheesta ja toivoisin, että myös keskustapuolue sen tekisi tämän jatkokäsittelyn yhteydessä.

Ed. Zyskiewicz (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Isohookana-Asunmaan väite siitä, että kokoomus olisi perhepolitiikassa täysin samoilla linjoilla sosialidemokraattien kanssa ja että kokoomus ei siten kuin ennen oli-

si pyrkimässä esimerkiksi kotihoidon tuen merkittävästi korottamiseen, ei luonnollisestikaan pidä paikkaansa.

Olisin päinvastoin omalta osaltani ollut kannustamassa ministeri Halosta toimimaan pontevammin kotihoidon tuen korottamisen puolesta ja muistuttanut siitä, että kun yleensä puhutaan pienten lasten hoitovaihtoehtoista, niin korostetaan ja ministeri Halonenkin on korostanut, että mahdollisuutta valita kunnallinen päivähoitopaikka ei ole, ellei näitä päivähoitopaikkoja ole riittävästi tarjolla. Tämä tietysti pitääkin paikkansa, mutta pitäisi samalla muistaa, että mahdollisuutta valita todellisena vaihtoehtona kotihoidon tuki ei myöskään ole, ellei kotihoidon tuki ole riittävä. Nämä molemmat vaihtoehdot pitäisi nähdä samanarvoisina. Pitäisi huolehtia päivähoitopaikkojen riittävydestä, jotta perheet voivat valita sen hoitomuodon, mutta pitäisi samalla huolehtia myös kotihoidontuen tason riittävydestä, jotta sekin muodostaisi todellisen vaihtoehdon perheelle.

Ed. Isohookana-Asunmaa (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! On hyvin miellyttävää todeta se, että sosiaaliministeri Halonen on halukas käymään perhepoliittista keskustelua, mutta valittaen todettava se, että hän ei halua käydä sitä lapsilisien yhteydessä. Kuitenkin lapsilisäjärjestelmä on yksi oleellinen osa perhepoliittista järjestelmää ja näin ollen kun tällaista hyvin tärkeää osaa käsitellään, siinä yhteydessä pitäisi olla myös järkevää pystyä käymään laajaa perhepoliittista keskustelua, oletinkin kun meillä on mahdollisuuksia nyt käydä linjakeskustelua siitä, millä tavalla perhepolitiikka Suomessa tultaisiin tehostamaan, koska tehostamista nyt todella tarvitaan.

Kokoomuksen edustajalle haluan todeta, että kokoomus ei todellakaan ole kiinnostunut asiasta. Täällä eduskunnassa käydyissä keskusteluissa tai kokoomuksen virallisessa puheenvuorossa ei ole oikeastaan tullut esille teidän tahtonne, ja voi todeta sen, että esimerkiksi juuri lastenhoitajan sotu-vähennyksen poistaminen on tapahtunut tietääkseni nimenomaan ministeri Puolanteen esityksestä. Tämä käytännössä osoittaa sitä, että kokoomus on tällä hetkellä hyvin vaihtoehdottoman perhepolitiikan ajaja tässä maassa.

Ed. Zyskiewicz (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Se, mitä edellinen puhuja sanoi siitä, että kokoomus ei olisi enää kiinnostu-

nut kotihoidontuesta tai niiden lapsiperheiden tukemisesta, jotka hoitavat lapsensa muulla tavoin kuin kunnallisia päivähoitopaikkoja käyttäen, ei pidä paikkaansa. Kuten jo edellinen puheenvuoroni osoitti, me olemme hyvin kiinnostuneita esimerkiksi kotihoidontuen kehittamisestä. (Ed. Isohookana-Asunmaa: Se ei riitä!) Me toimimme sen puolesta, että samalla kun halutaan, että kunnallinen päivähoitopaikka on todellinen vaihtoehto, myös kotihoidontuki on todellinen vaihtoehto.

Mitä verouudistukseen tulee, niin osana kokonaisverouudistusta ja verotuksen yksinkertaistamista ja selkeyttämistä on monia hyviä vähennyksiä karsittu. Yksi näistä on lastenhoitajan palkan sotu-maksuvähennys. Tämä ei tarkoita sitä, niin kuin jo sanoin, ettei ole hyvin tärkeätä, että niitä perheitä, jotka eivät käytä kunnallisia päivähoitopaikkoja, myös yhteiskunnan toimesta riittävästi tuetaan, kuten edullisten päivähoitopaikkojen muodossa tuetaan jatkuvasti niitä perheitä, jotka kunnallisia päivähoitopaikkoja käyttävät.

Ministeri Halonen: Arvoisa puhemies! Kun tämä keskustelu näyttää menevän joka tapauksessa pitkäksi koulupoliitikkojen vahingoksi, mutta toivottavasti lapsipoliitikkojen iloksi, haluan omalta puoleltani vakuuttaa jälleen kerran, päinvastoin kuin ed. Isohookana-Asunmaa koetti sanoa, että olen omalta puoleltani hyvin halukas kehittämään sekä päivähoitoa että kotihoidontukea. Nyt vain sattui olemaan niin, että tällä kertaa on esillä hallituksen esitys lapsilisälainsiksi. Tässä mielessä kun lapsilisäjärjestelmän kehittämisen ainakin on väitetty olevan kaikkien kovin keskeisenä tavoitteena, olisin toivonut keskustelua tästä asiasta, mikä nyt on listalla. Aivan kuten aikaisemmin täällä ed. Stenius-Kaukonen ja eräät muut ovat ottaneet nyt esille nimenomaan tämän lapsilisäjärjestelmän etuja ja haittoja, toivoisi, että mielenkiinto näin kunnallisvaalien allakin jaksaisi olla valtakunnanpoliittisesti varsin tärkeässä, ensi vuonna 500 miljoonaa vuositasolla maksavassa asiassa.

Ed. Väyrynen: Puhemies! Hallituksen tavat ovat vähän omituiset. Jos hallituksen jäsenten kanssa sopii, että jostakin asiasta joskus keskustellaan eduskunnassa, niin se ei toteudu, ja sitten kun jostakin tärkeästä asiasta keskustellaan, se haluttaisiin lopettaa ja siirtää tuonemmaksi. Keskustellaan nyt,

kun tärkeä asia on tuotu eduskunnan käsiteltäväksi.

Tämä lapsilisän korotus, jota hallitus esittää, on riittämätön. Se on kahdessa mielessä riittämätön, ensinnäkin osana perhepolitiikan kokonaisuutta. Hallitushan on suuresti mainostanut tämän vuoden lapsilisien korotusta ja nyt kehuskelee ensi vuoden korotuksella. Tosiasia kuitenkin on, että sekä tänä vuonna että ensi vuonna lapsiperheet menettävät kokonaisuudessaan. Tämän vuoden osalta verovähennysten jäädyttäminen johti siihen, että lapsiperheet kauttaaltaan menettivät enemmän kuin saivat. Mitä taas tulee ensi vuoteen, kun otetaan huomioon kaikki muutokset, verouudistuksen vaikutukset mukaanlukien, niin ilmeisesti enemmistö lapsiperheistä tulee kärsimään siitä huolimatta, että lapsilisiä aika mukavasti nyt esitetään korotettavaksi. (Ed. Zyskowitz: Ei puhuja itsekään usko tuohon väitteeseen!) Korotuksen pitäisi olla siis suurempi, koska toisaalla lapsiperheiltä myös vedetään pois sellaisia etuja, joita niillä aikaisemmin on ollut.

Pettymys ensi vuoden budjetissa on myös se, minkä ed. Isohookana-Asunmaa otti täällä esille, että kotihoidontukea ei esitetä korotettavaksi eikä laajennettavaksi, vaikka se olisi nykyisessä päivähoitotilanteessa hyvin välttämätöntä. Se malli, jonka keskusta on esittänyt, helpottaisi nopeasti päivähoitotilannetta kaikkialla, missä näitä ongelmia nyt erityisesti on. Tämä tilanne on hyvin merkillinen. Kokoomuslaiset puhuvat ja kirjoittavat hyvin kauniisti kotihoidontuen ja lasten päivähoidon vaihtoehtojen kehittämisen puolesta, mutta hallitus tekee juuri päinvastoin. Tässäkin asiassa Holkerin hallitus toteuttaa sosialidemokraattista politiikkaa. Kokoomus nöyränä sitä kannattaa ja yrittää siten lämpimikseen puhua julkisuudessa oman periaatteensa puolesta. Kyllä lapsiperheet, pienet lapset ja perheet, joissa on pieniä lapsia, joutuvat maksamaan kovan hinnan siitä, että kokoomus saa olla sosialidemokraattien kanssa hallituksessa ja eduskunnan enemmistön tahdon vastaisesti toteutetaan perhepolitiikkaa.

Herra puhemies! Tämä esitys on riittämätön myös toisessa mielessä. Nimittäin lapsilisien korottaminenhan liittyy myös niihin järjestelyihin, joita toteutetaan verouudistuksen yhteydessä. Keskustan mielestä pitäisi lapsilisiä korottaa niin paljon, että voitaisiin luopua kunnallisen lapsivähennyksen korotuksesta, toteuttaa siinä vain inflaatiotarkistus, mutta korvata muu korotus lapsilisien korottamisella. Tämä ratkaisisi

hyvin pitkälle ne ongelmat, joita hallituksen valitsema linja on synnyttämässä kunnille. Meillä on, kuten viime tiistaina käydyssä keskustelussa jo todettiin, tavattoman suuri ongelma siinä, että kuntien väliset taloudelliset erot ovat suuret. Monissa kunnissa asukkaat joutuvat maksamaan joka vuosi jopa 30—40 % enemmän kunnallisveroa kuin sellaisissa kunnissa, joissa on alhainen veroäyrin hinta. Se on tuhansia markkoja vuodessa perhettä kohden.

Tämä räikeä eriarvoisuus olisi ehdottomasti verouudistuksella pitänyt pyrkiä poistamaan, ainakin huomattavasti näitä eroja kaventamaan, toimimalla niin, että heikoimpien kuntien talous vahvistuisi ja ne voisivat alentaa veroäyrinsä hintaa. Hallitus ei kuitenkaan tähän ryhtynyt, vaan päinvastoin verouudistus ja eräät hallituksen muut esitykset tulevat kasvattamaan kuntien välisiä taloudellisia eroja ja johtamaan heikossa asemassa olevat kunnat yhä suurempiin vaikeuksiin. Entuudestaankin taloudellisissa vaikeuksissa olevat kunnat menettävät tämän järjestelyn puitteissa pysyviä verotulojaan ja valtionosuuksiaan ja näiden tilalle hallitus esittää riittämättömiä toimenpiteitä, jotka lisäksi ovat tilapäisiä ja osittain harkinnanvaraisia.

Nämä vakavat ongelmat huolestuttavat nyt köyhien kuntien päättäjiä ja asukkaita. Näkyvät ovat hyvin huonot ajatellen näiden kuntien mahdollisuutta selviytyä ylipäättään taloudellisista vaikeuksistaan, jatkaa itsenäisinä kuntina ja huolehtia välttämättömistä palveluksista. Nämä vaikeudet siis johtuvat pääasiassa siitä, että perhepolitiikkaa hoidetaan nyt kuntien varoilla. Meidän mielestämme siis tätä esitystä olisi muutettava niin, että korotettaisiin lapsilisiä niin paljon, että voitaisiin tästä kunnallisen lapsivähennyksen korotuksesta luopua. Lapsiperheet saisivat tätä tietä jopa enemmän. Julkisen talouden kannalta tämä tietysti on järjestelykysymys ja taloudellisilta vaikutuksiltaan suurin piirtein neutraali.

Keskusta ei hyväksy taloudellisissa vaikeuksissa kamppailevien kuntien taloutta heikentäviä esityksiä, joita hallitus on eduskunnalle tehnyt. Viittaan tässä erityisesti esitykseen pienten valtionosuuksien yhdistämisestä ja määräytymisperusteiden muuttamisesta. Meidän mielestämme köyhien kuntien valtionosuuksia on korotettava ja korotettava enemmän kuin hallitus aikoo esittää, jotta korkeimpia äyrin hintoja voitaisiin alentaa. Lisäksi me olemme esittäneet ed. Kietäväisen viime tiistaina valiokun-

taan lähetetyn aloitteen mukaisesti verotulojen täydennysjärjestelmän tasoitusrajojen korottamista.

Keskusta ei myöskään hyväksy hallituksen suunnitelmia leikata ylimpiin kantokykyluokkiin kuuluvien kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon määrärahoja. Juuri näissä kunnissa kunnalliset päiväkotij- ja terveyskeskuspalvelut ovat hyvin puutteelliset ja myös vanhustenhuollossa on suuria puutteita ja mittavia investointia- ja kehittämistarpeita. Jos hallitus ajaa läpi esityksensä verotuksen kiristämisestä niin, että jotkin kunnat saavat hieman lisää tuloja, pitäisi nämä varat siis voida käyttää sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen kehittämiseen ja muihin tärkeisiin tarpeisiin kuten kunnallisen kotihoidontuen maksamiseen tai vuokra-asuntojen rakentamiseen. Valtion tulee puolestaan vahvistaa edellä kerrotulla tavalla köyhien kuntien taloutta siinä määrin, että korkeimpia äyrin hintoja voitaisiin alentaa.

Herra puhemies! Siinä kokonaisuudessa, jota puheenvuorossani olen käsitellyt, ministeri Liikanen pyrki rakentamaan merkillisen vastakainasettelun köyhien kuntien asukkaiden ja pääkaupunkiseudun pienituloisten ihmisten välille. Nyt me jo näimme, että tämä tempu ei onnistunut, se ei mennyt läpi. Olen ymmärtänyt niin, että kaikki oppositiorhytmät vastustavat niitä leikkauksia sosiaali- ja terveydenhuollon määrärahoihin, joita hallitus esittää. Toisaalta oppositio varmasti löytää myös yhteisiä tavoitteita, kun on kysymys heikossa asemassa olevien kuntien talouden vahvistamisesta.

Minä olen hyvin pettynyt siitä, että ministeri Liikanen ei ole tänäänkään eduskunnassa tästä asiasta keskustelemassa. Toivottavasti hän on talossa ja ilmestyy tänne saliin, niin voidaan keskustella. Me olemme moneen kertaan sopineet, että tämä asia meidän välillämme selvitetäisiin sen haasteen pohjalta, jonka hän minulle esitti, mutta miestäpä ei näy missään. Nolo juttu!

Ministeri Halonen: Herra puhemies! Olen pahoillani siitä, että ed. Väyrynen käyttää lapsia ja lapsiperheiden asemaa nähtävästi puhtaasti sanoisinko miesten mittelon aineksena näin kunnallisvaalien alla. Lapsilisälaki ja sen uudistus, joka nyt sattuu olemaan minun esittelystäni täällä, kuuluu tietysti valitettavasti niihin asioihin, joista ed. Väyrysen on pakko keskustella asianomaisen ministerin kanssa. Minä itsekkin jo epäilin jossakin vaiheessa ed. Väyry-

sen puhetta, että hän ei ole tietoinen siitä, että nyt on kyseessä nimenomaan lapsilisien korotus 17 %:lla.

Kuitenkin minä haluaisin tässä yhteyssä väittää uudelleen ed. Väyrykselle, että on kovin myöhemmistä nyt pahoitella sitä, että edellisen hallituksen aikana keskustapuolue ei ole antanut riittävästi tukea lapsilisajärjestelmän kehittämiseen. Jos sitä nyt tehdään yhdessä kokoomuksen, ruotsalaisen kansanpuolueen ja SMP:n kanssa, niin täytyy sanoa vain, että kaikki ajallaan. Minä olen iloinen lapsiperheiden puolesta, että nyt on päästy kunnolliseen lapsilisien korotukseen.

Kun ed. Väyrynen nyt väittää, että korotukset ovat liian pieniä, niin sopisi muistuttaa katsoa hänen oman hallituskautensa aikaisia lapsilisien korotuksia.

Ed. Pohjola (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kun ed. Väyrynen väittää, että eduskunnan enemmistön tahdon vastaisesti tehdään lapsipolitiikkaa, niin toteaisin, että tämä hallitus enempää kuin mikään muukaan hallitus tässä Suomen tasavallan parlamentissa ei tee mitään eduskunnan enemmistön tahdon vastaisesti, ei nyt eikä jatkossakaan.

Ed. Väyrynen (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Ministeri Halonen ei tainnut oikein kuunnella mitä esitin, vaikka oli paikalla. Puheenvuoroni alussa, siinä yhteydessä kun arvostelin lapsilisien korotusta sinänsä riittämättömäksi, totesin, että perheet kaiken kaikkiaan tänä vuonna häviävät. Ensi vuonnakin todennäköisesti enemmistö lapsiperheistä tulee häviämään, koska hallitus toisella kädellä ottaa enemmän kuin mitä se toisella kädellä antaa, ja tämä on meidän mielestämme väärin.

Toisaalta totean, että kyllä täällä tehdään eduskunnan enemmistön tahdon vastaista perhepolitiikkaa. Jos eduskunnan enemmistön tahdot pääsisi vapaasti toteutumaan, nyt kehitettäisiin hyvää vauhtia lasten kotihoidontukijärjestelmää. Mutta kokoomus valitsi sosialidemokraatit hallituskumppanikseen ja luovutti samalla vallan avaimet sosialidemokraattien käsiin niin, että lapsiperheet joutuvat tästä ikävällä tavalla kärsimään. Myös se verovähennysjärjestelmä, jonka yhdessä täällä äänestimme läpi edellisen hallituksen aikana, pyyhitään nyt pois. Kokoomus on tehnyt täydellisen takinkäänöksen tässäkin asiassa. Sinistä puolta takista ei enää näykään, se hohtaa kirkkaanpunaista.

Ed. Louvo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä väite, että perheet häviävät, on minusta kyllä kohtuuton. Tämän hallituksen aikana, kun nyt olemme käsittelemässä lapsilisälakia, on ensinnäkin todettava, että lapsilisät todella huomattavasti nousivat. Ja sitten tämä kunnallisverotuksesta kaikista alle 18-vuotiaista lapsista saatava 9 500 markan verovähennys on todella huomattava ja tulee merkitsemään erityisesti suurilapsisille perheille valtavan paljon. Minä todella toivoisin, että lapsiperheitä ei käytettäisi kunnallisvalitaisteluaseena, koska tosiasiassa kyllä puhuvat sen puolesta, että tämä hallitus on kohdellut lapsiperheitä hyvin. Kokoomus on ollut tässä työssä mukana ja haluaa varmasti kehittää myös kotihoidontukea ja erilaisia valinnanmahdollisuuksia. On myös huomattava, että kotihoidontukea voi käyttää hoitoapulaisten palkkaamiseen kotona.

Ed. Väyrynen (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Tämä väite saattaa tuntua kohtuuttomalta. Minä valitettavasti joudun sen esittämään. Se on totta ja se kuulostaa kohtuuttomalta sen takia, että tämä kehitys on kohtuuttonta lapsiperheitten kannalta. Täällä kehuskellaan suurilla lapsilisien korotuksilla, mutta samaan aikaan hallitus ottaa toista tietä pois lapsiperheiltä niin, että todennäköisesti ensi vuonna enemmistö lapsiperheistä on menettäjien joukossa. Näin se valitettavasti on ja sille ed. Louvokaan ei voi mitään.

Mutta minusta tässä on erityisen harmillista se, että pienten lasten hoidossa, joka on äärimmäisen tärkeä asia — minä olen lukenut edustajien kirjoituksia Uudesta Suomesta, missä kokoomuslaiset toinen toisensa jälkeen vuodattavat niin kauniisti tämän asian puolesta, kuinka pienten lasten hoito on tärkeä — sosialidemokraatit sanelevat perhepolitiikan linjat. Kotihoidontukea ei kehitetä. Verovähennys poistetaan lapsenhoitajan palkkakustannusten osalta. Koko ajan mennään huonoon suuntaan perhepolitiikassa. Miksi kokoomus näin menettelee? Miksi pienet lapset ja lapsiperheet maksavat siitä hallitusyhteistyöstä, jossa te olette mukana?

Ed. Löyttyjärvi: Herra puhemies! Täällä on eräissä puheenvuoroissa etsiskelty eduskunnan enemmistön kantaa. Kun näitä puheenvuoroja nyt on kuunnellut, jopa ministeri Halosen ja täällä eri puolueiden taholta käytettyjä puheenvuoroja, niin niistä voisi päätellä, että ainakin hyvin laaja joukko kansanedustajia

eri ryhmistä löytyisi sellaisen esityksen taakse, että nämä nyt kunnallisverotukseen esitetyt lapsivähennykset muutettaisiin lapsilisien korotuksiksi. Mikä tämän nyt sitten estää? Onko se sosiaalidemokraattien ja kokoomuksen hallitusyhteistyö? Jos näin on, niin se on valitettavaa, koska nyt näyttäisi olevan todella edellytyksiä ajaa läpi sellainen ratkaisu, jossa todella voitaisiin tuki osoittaa sinne, missä sitä tarvitaan, ja myös välttää ne ongelmat, joita kuntien taloudelle kunnallisen lapsivähennyksen korottamisesta aiheutuu.

Täällä on puhuttu paljon päivähoitoon liittyvistä ratkaisuista. Päivähoidon ja kotihoidontuen vaihtoehtoja on arvioitu tämän asian yhteydessä. Tässä suhteessa haluan polemisoida ennen kaikkea keskustapuolueen taholta esitetyjä johtopäätöksiä tilanteesta, joka tällä hetkellä vallitsee. Täällähän todettiin mm. Isohökäna-Asunmaan puheenvuorossa, että kotihoidontuki ei ole osoittautunut sellaiseksi, että sen kautta olisi voitu alentaa merkittävästi päivähoiton tarvetta. Tästä vedetään sitten ainoastaan johtopäätös, että kotihoidontuen määrää tulee nostaa ja kotihoidontukea tulee kehittää, jotta sitä kautta voitaisiin alentaa päivähoitopaikkojen tarvetta.

Hyvä on! Kyllä kommunisteilta, demokraattisen vaihtoehdon ryhmältä tulee tukea sille, että kotihoidon tuen määrää nostetaan siten, että tämän ratkaisun valinneet perheet voivat tulla toimeen ja tämän ratkaisun toteuttaa. Mutta tosiasiat ovat kuitenkin myös sellaiset, että jollei päivähoitopaikkojen määrää oleellisesti kasvateta, päivähoitopaikkojen perustamisen vauhtia oleellisesti kasvateta, niin tämä ongelma ei tule poistumaan.

Täällä on oltu huolestuneita siitä, että meillä on niin pieniä perheitä, syntyvyys on alentunut, perheissä on vain enää keskimäärin alle kaksi lasta. Mikä on sitten tämä tausta? Minä luulen, että taustaa ei pidä etsiä pelkästään siitä, että lapsiperheiden taloudellista tukea ja lapsiperheiden mahdollisuuksia hoitaa lapset kotona parannetaan. Tuskin ratkaisu löytyy tältä linjalta.

Mielestäni tämän perhepolitiikan tarkastelu edellyttäisi yhteiskunnan kehityksen tarkastelua hieman laajemmin ja niiden tosiasioiden myöntämistä, että naiset ovat astuneet todella laajalla rintamalla mukaan työelämään. Naiset muodostavat tällä hetkellä lähes puolet työvoimasta, ja tällä on luonnollisesti vaikutuksensa myös niihin tarpeisiin, jotka perhepolitiikalle asettu-

vat. Naiset haluavat käyttää koulutustaan, joka koulutustaso vastaa miesten koulutustasoa, hyväkseen ja osallistua työelämään. Perhepolitiikan avaimia on mielestäni työn ja perheen yhdistämisen helpottaminen yhteiskunnallisin ratkaisuin. Vain tätä kautta voidaan luoda myös sellainen tilanne, että perheet, joissa molemmat huoltajat ovat pitkälle koulutettuja, haluavat olla työelämässä, haluavat olla rakentamassa yhteiskuntaa ja haluavat opiskella, voivat myös hankkia lapsia. Tämä edellyttää, että päivähoidon yhteiskunnallinen järjestäminen saa sille kuuluvan paikan meidän yhteiskuntapolitiikassamme. Luonnollisesti rinnalle tarvitaan muitakin vaihtoehtoja, mutta jollei tätä yhteiskunnan kehityksessä hyvin keskeisesti vaikuttavaa tekijää ymmärretä, niin ei pystytäkään ymmärtämään myöskään sitä, miksi syntyvyys on alhainen ja miksi lapsiluku perheissä on pieni.

Arvoisa puhemies! Sitten haluaisin ennen kaikkea hallituksen ministereitä ja hallituspuolueiden edustajia muistuttaa siitä, kun pohditaan, mistä varat saadaan lapsilisien korottamiseen, mikä taloudellisen tuen muodoista on mielestäni kaikkein keskeisin ja mihin kehittämistä pitää nimenomaan suunnata. Haluaisin muistuttaa että meillä on olemassa ja edelleen käytettävissä laki työnantajien lapsilisämaksuista, jota väliaikaisilla lainmuutoksilla vain on jätetty käyttämättä. Lapsilisien lisämaksuja ei viime aikoina ole lainkaan peritty.

Ministeri Liikanen uhkaili vakauttamispaketin synnyn jälkeen työnantajajärjestöjä sillä, että jolleivät työnantajat pidä huolta, että työntekijät eivät saa palkkaliukumia, niin heitä tullaan rankaisemaan lapsilisämaksun käyttöön otolla. Tämä jääköön omaan arvoonsa, mutta suomalaisilla yrityksillä olisi varaa osallistua perhepolitiikan kustannuksiin ja lapsiperheiden tukemiseen huomattavasti toisella tasolla kuin nyt tapahtuu. Lapsilisämaksuahan ei lainkaan peritä. Lapsilisämaksun maksamiseen niillä löytyisi taloudelliset edellytykset. Kaikki vertailut esimerkiksi OECD-maihin osoittavat, että meillä yritysten sosiaaliturvamaksujen taso on alhainen ns. kilpailijamaihin verrattuna. Mahdollisille vastaväittäjille haluan huomauttaa heti, että meidän eduskuntaryhmämme on valmis muuttamaan lapsilisämaksun perimisjärjestelmää, kuten yleensäkin työnantajien sosiaaliturvamaksujen perimisjärjestelmää siten, että ne kohdistuvat sinne, missä on maksukykyä, että nämä maksut sidotaan liikevaihtoon taikka muihin tekijöihin, jotka osoittavat kyseisen yri-

tyksen maksukyvyn, eikä näitä lapsilisä- ja muita maksuja käytetä työvoiman käytön rankaisuveroina.

Luulisi, että hallitukseltakin löytyisi veroasiantuntijoita, jotka nyt ovat laajalla rintamalla olleet liikkeellä, valmistelemaan eduskunnan käsittelyyn sellaisen esityksen, joka tässä suhteessa muuttaisi tilanteen. Suosittelen, että tällainen valmistelutyö suoritettaisiin mitä pikimmin ja että palattaisiin lapsilisämaksun perimiseen työnantajilta.

Ed. Väänänen: Herra puhemies! Ed. Löyttyjärvi oli aivan oikeassa, kun hän otti puheeksi nyky-yhteiskunnan kehityksen ja erityisesti naisten lisääntyneen osallistumisen työelämään. Perheellistymistä huomattavasti nykyisin estää, että nuorilla on juuri siinä vaiheessa huolenaan asuntokysymykset, asuntovelat, opintovelat ja nuorilla naisilla nimenomaan oman uran luominen meneillään. Olen sitä mieltä, että perhepoliittiset tukitoimenpiteet ovat juuri siksi, että naisten työllistyminen on niin voimakasta, tärkeät, ja että niitä hallituksen ja eduskunnan tulee toiminnallansa edistää.

Jos katsotaan ikäryhmittäin väestömme kehitystä, se on menossa hyvin lapsikielteiseen suuntaan. Vielä 1950 alle 14-vuotiaitten osuus väestöstä oli 30 %. Nyt tämänikäisten osuus on enää 18 % ja ennuste vuodelle 2000 on, että se on vajaat 17 %. Kehitys kulkee siis todella nopeasti ja kielteiseen suuntaan. Sen sijaan yli 65-vuotiaitten osuus on vuodesta 1950 kasvanut 7 %:sta yli kaksinkertaiseksi, ja vuonna 2000 lasketaan yli 65-vuotiaitten osuuden olevan väestöstä jo 15 %. Suomalaiset ova ikääntyvä ja väistyvä kansa tämän väestökehityksen valossa.

Jos sitten katsellaan perheellistymistä, niin senkin osalta näkymät ovat varsin hälyttäviä. Perhettä kohti on henkilöitä nykyisin yhä vähemmän maassamme. Vuodelta 1984 julkaistun tilaston mukaan suomalaiseen perheeseen kuului keskimäärin enää 3,2 henkeä. Se tarkoittaa, että avio- tai avoparin lisäksi oli perheessä keskimäärin vain 1,2 lasta. 26 % aviopareista oli samanaikaisesti täysin lapsettomia, ja kun vielä 1970 perhetyypeistä 64 % oli sellaisia, joissa oli aviopari ja lapsia, niin nyt noin 15 vuotta myöhemmin näitä vastaavia perheitä oli enää noin 58 %. Omaa sanomaansa viestittää myös se, että yli 13 % perheistä on sellaisia, missä on vain äiti ja lapsi. Tätä tilastointia taustana pitäen on siis kaikki syy panostaa myös eneneväs-

ti perhe- ja asuntopolitiikkaan. Lapsilisien korrattaminen, jota hallitus nyt esittää, on oikeasuuntainen toimenpide, mutta se ei suinkaan ole riittävä, kun korotus astuu voimaan vasta vuoden kuluttua ja toimii siis vain vuoden 1989 kolmen viimeisen kuukauden aikana.

Valitan sitä, mitä täällä Paavo Värynenkin, että kokoomus periaatteessa on ollut kaikkina näinä vuosina kyllä kotihoidontuen kannalla, mutta nyt ei ole käyttänyt asemaansa hallituksessa riittävästi hyväkseen saadakseen sen kunnolla toteutetuksi.

Ed. Soininvaara: Herra puhemies! Ed. Värynen jokin aika sitten puhuessaan oli minusta oikeilla linjoilla siitä huolimatta, että puheen sävy ehkä oli vähän kunnallisvaalien värittämä. Mutta hän jäi puolitiehen tässä ajatuksessaan. Minusta on aika erikoista se, että meillä on tavallaan kaksi yhtä suurta lapsilisää, toinen, jonka valtio maksaa, ja toinen, jonka kunnat maksavat. Kunnat maksavat kunnasta riippuen 1 900—2 300 mk vuodessa lasta kohti riippuen myös siitä, ymmärtävätkö vanhemmat tehdä enemmän tai vähemmän ansaitsevan puolison tuloista verotuksen.

Minusta olisi paljon yksinkertaisempaa, että meillä olisi yksi lapsilisä eikä olisi erikseen kunnallista lapsilisää. Silloin ihmiset näkisivät suoremmin mitä tapahtuu. Mutta se merkitsisi myös sitä, että nyt kuntien maksettavasta lapsilisästä siirtyisi 2 mrd. mk valtion maksettavaksi. Sitä ei tietenkään jätetä näin, vaan silloin vastaavasti valtionapuja varmaankin alennettaisiin. Silloin kuntien ja valtion tilanne olisi edelleen sama, mutta silloin kunnat saisivat suuremman osan tuloistaan verotuloista ja pienemmän osan valtionavusta, ja silloin niiden itsenäisyys ja päättäväisyyttä olisi suurempi.

Täällä on hyvin paljon puhuttu myös valinnanvapaudesta päivähoiton ja kotihoidontuen välillä. Minusta todellista valinnanvapautta on silloin, jos tukimuotoja tuetaan täsmälleen yhtä paljon. Tuntuu siltä, että täällä toinen osapuoli haluaa määrätä äidit kotiin ja toinen osapuoli haluaa määrätä lapset päiväkoteihin käyttäen keinona sitä, että toista tai toista tukimuotoa tuetaan yhtä puolen. Minusta yksinkertaisin ratkaisu on tukea molempia lasta kohden samalla summalla.

Ed. Anttila: Arvoisa puhemies! Edellisen puheenvuoron johdosta on pakko todeta se, että päivähoitolakiin lähtee siitä, että on olemas-

sa kolme eri hoitomuotoa. On lasten päiväkotihoido, perhepäivähoito ja kotihoidontuki. Nyt lainsäätäjän tarkoituksena ja tavoitteena tulee olla se, että näistä kolmesta vaihtoehdosta tehdään tasavertaisia, jolloin perheellä on todella valinnan mahdollisuus näiden kolmen eri hoitomuodon välillä. Minusta ongelma tänä päivänä vain on se, että kotihoidontukijärjestelmän markkamääräinen taso on niin vaatimaton, että se ei voi toistaiseksi olla vielä todellinen vaihtoehto, ja siinä asiassa tämä hallitus ansaitsee ison kimpun risuja, koska ensi vuonna ei kotihoidon tukea koroteta. Siitä ei tehdä todellista vaihtoehtoa. Vasta sen jälkeen voidaan puhua siitä, että perheellä on valinnan mahdollisuus, kun se toteutetaan.

Ministeri Halonen: Herra puhemies! Harvoin vastaan ed. Anttilalle, joka on mielestäni ihan parhaita keskustalaisia, mutta nyt kylä täytyy sanoa takaisin, että päivähoitolaki lähtee siitä, että kunnassa pitää tarjota päivähoitoa kunnissa vallitsevan tarpeen mukaan, ja se on ollut voimassa vuodesta 1973. Se kun ei ole onnistunut, niin sen jälkeen on tehty pienten lasten hoidosta erillinen lakipaketti, johon liittyy sekä kotihoidontuki että päivähoitolain uudistaminen. Päivähoito puolestaan jakaantuu päiväkoteihin ja perhepäivähoito- ja muihin mahdollisiin päivähoitomuotoihin, mitä saadaan vapaasti kehitellä. Että kotihoidontuen määrä on mennyt täsmälleen ja pilkulleen niin kuin aikoinaan sosialidemokraattien ja keskustapuolueen välillä on sovittu, niin alkää nyt minua siitä syyttääkö. Mielestäni julkinen ripittäytyminen siitä, että keskustapuolue on tehnyt aikoinaan mielestään huonon sopimuksen, on ollut niin mahtavaa ja julkista, että ei kyllä uskoisi, kun katsoo sen aikaisia valtiopäiväasiakirjoja, sitä kuinka hyvänä ja tasapainoisena pitivät silloiset keskustapuolueiset ministerit ja kansanedustajat samoin kuin sosialidemokraatit tehtyä sopimusta.

Olen sitä mieltä, että hieman pidempi muisti näissä asioissa veisi asiaa eteenpäin. Tässä mielessä olen valmis kehittämään kaikkia muotoja, mutta kaikki ajallaan. Nyt on lapsilisälaki esillä, ja toivon, että voimme keskustella lapsilisäjärjestelmän kehittämisestä, kun se kuitenkin ja kaiketinkin on kaikkia meitä niin kovasti lähellä.

Ed. Kietäväinen: Herra puhemies! Ed. Soininvaara puheenvuorossaan totesi, että keskustan malli, jonka olemme esittäneet, eli että

lapsiperheiden tukemisen painopistettä siirretäisiin verovähennysjärjestelmästä lapsilisien suuntaan, jää puolitiehen. Ed. Soininvaara puheenvuorossaan esitti, että olisi päästävä yhteen lapsilisäjärjestelmään. Itse asiassa tämä on juuri johdonmukainen. Tähdätään juuri tähän tavoitteeseen. Mutta on selvää, että kun hallitus ei kyennyt suurista lupauksistaan huolimatta saamaan kuin pienen lisäyksen, vuositasolla pikkuisen yli 100 mk on tämä lisäys suuruudeltaan, niin on kohtuutonta ajatella, että me olisimme saaneet kerralla järjestelmän läpi. Nyt on tärkeätä, että kaikki voimat keskitetään sen puolesta, että painopisteen muutos voitaisiin saada aikaan, eli että hallituksen todella kova linjamuutos lapsiperheiden tukemisessa, joka merkitsee kuntien vastuiden kasvamista perhepolitiikassa, voitaisiin kääntää toiseen suuntaan.

Toinen kysymys on eri hoitomuotojen välinen eriarvoisuus. On totta, mitä ministeri Halonen totesi, mutta pitää myös muistaa se tausta, missä tilanteessa sopimus tehtiin. Keskustalle oli äärimmäisen tärkeätä se, että lasten kotihoidontukijärjestelmä lakisääteistettiin. Siitä taisteltiin hyvin pitkään, sekin sopimus oli parempi kuin ei mitään. Voidaan todeta myös se, että sosialidemokraatit hyvin arvokkaalla tavalla panivat hanttiin tuolloin, että koko järjestelmää ei olisi saatu aikaan. Tämäkin ratkaisu, joka nyt syntyi, oli sinänsä voitto. Sitä pitäisi kehittää, jotta vaihtoehtoja syntyisi.

Lopuksi, keskusta ei missään vaiheessa ole vastustanut lasten kunnallisten päiväkotipaikkojen kehittämistä ja lisäämistä. Päinvastoin, mutta haluamme tasapuolisen valinnan mahdollisuuden lapsiperheille.

Ed. Anttila: Arvoisa puhemies! Ministeri Haloselle lyhyesti, että aikanaan se sopimus ja ratkaisu, joka tehtiin keskustan ja sosialidemokraattien välillä, on ollut erittäin arvokas asia. Se oli silloin päänavaus tämän järjestelmän kehittämiseksi. Jatkossa me edellytämme sitä, että kotihoidontukijärjestelmästä tehdään tasavertainen vaihtoehto, koska vasta sen jälkeen perheellä on todellinen valinnan mahdollisuus. Kunnan tehtävänä on järjestää päivähoitopalveluja, aivan kuten ministeri sanoi, perheiden tarpeita vastaavasti.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaalivaliokuntaan.

21) Ehdotuksen laiksi peruskoulun, lukion ja yleisen kirjaston valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 171 esitellään valiokuntaan lähettämistä varten.

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sivistysvaliokuntaan.

Keskustelu:

Opetusministeri Taxell: Herra puhemies, herr talman! Uusien koulutilojen rakentamistarve sekä nykyisten tilojen korjaustarve on osoittautunut huomattavasti suuremmaksi kuin mihin valtionaloudellisista syistä on ollut mahdollista myöntää valtionsouutta. Kuluvan vuoden määrärahoista haettiin opetusministeriöltä rakentamislupaa 136:lle peruskoulun ja lukion rakennushankkeelle, mutta vain 36:lle voitiin myöntää lupa. Ylempiin kantokykyluokkiin kuuluvat kunnat ovat rakentaneet suurimman osan koulurakennuksista ilman valtionsouutta. Niiden on pitänyt hankkia koulunpidon kannalta välttämättömiä tiloja nopeammin kuin valtion tulo- ja menoarvioon otettujen määrärahojen mukaan mitoitettu valtakunnallinen rakentamisen kiireellisyysjärjestys olisi edellyttänyt.

Valtionaloudellisista syistä ei jatkossakaan ole mahdollista kasvattaa rakentamiseen varattuja määrärahoja nopeasti. Tämän vuoksi on etsitty keinoja koulutoimen määrärahojen uudelleen kohdentamiseksi. Hallitus on päättänyt siirtämään peruskoulun, lukion ja kirjaston käyttökustannuksiin suunnattuja varoja koulujen rakentamiseen. Nykyisin kunnat saavat voimassa olevan lain mukaan valtionsouutta peruskoulun, lukion ja kirjaston käyttökustannuksiin 51—86 % kuntien kantokykyluokasta riippuen. Rakentamiseen suunnattavien valtionsuusmäärärahojen korottamiseksi hallitus ehdottaa, että käyttökustannuksiin maksettavan valtionsuuden määrää supistetaan alentamalla käyttökustannusten valtionsuusasteikkoa yhdellä prosentilla. Toimenpide on tarkoitettu väliaikaiseksi ja koskee viiden vuoden aikana syntyviä kustannuksia. Kantokykyluokkiin 1—3 kuuluville kunnille ehdotettu valtionsuusasteikon alennus merkitsisi kohtuuttomia kunnallistaloudellisia vaikeuksia. Tämän vuoksi hallitus

päättyi siihen, että näille kunnille maksettavaa valtionsuusprosenttia ei alenneta. Opetusministeriössä suoritettujen selvitysten mukaan valtionsuusasteikon alentaminen kantokykyluokkiin 4—10 kuuluville kunnille merkitsee 70—80 milj. mk vuosittain siirrettäväksi koulurakentamisen valtionsuusmäärärahojen korottamiseen. Kun rakentamisen valtionsuus on 6—94 % kunnan kantokykyluokasta riippuen, voidaan edellä todetulla tavalla kohdennetuilla lisämäärärahoilla myöntää viiden vuoden aikana rakennuslupia yhteensä noin miljardin eli tuhannen miljoonan markan koulurakentamiskohteisiin.

Keväällä eduskunta hyväksyi lainmuutokset siitä, ettei kuntien opetussuunnitelmien eikä opettajanvaaleja koskevien päätösten tarvitse enää alistaa valtion viranomaisten vahvistettaviksi. Vaaleissa vaadittava oikeusturva järjestetään valitusmenettelyllä. Kuluvan vuoden elokuun alusta lukien tuli, osin tästä johtuen, voimaan eräitä peruskouluja ja lukioita koskevia uusia säännöksiä, joiden tarkoituksena on vähentää byrokratiaa ja lisätä kuntien itsenäistä päätäntävaltaa kouluasioissa. Useimmat asetuksessa säädetyistä opettajanvaaleja koskevista menettelytapamääräyksistä on nyt kumottu ja kunnille on annettu oikeus päättää näistä asioista omissa virkasäännöissään. Koulujen johtokuntien aseman vahvistamiseksi sekä kunnan sisäisen päätöksenteon yksinkertaistamiseksi on säännöksiä muutettu siten, että koulujen vuotuisesta työsuunnitelmasta päättää johtokunta lopullisesti. Alistusta koululautakunnalle ei enää tarvita.

Koulujen opetustuntien määräsääteilyjen määräyksiä on muutettu siten, että koululautakunnille tulee valtuudet siirtää tarvittaessa tunteja ala-asteelta yläasteelle ja päinvastoin. Uusi menettely lisää kuntien mahdollisuuksia nykyistä joustavammin suunnata opetuksen voimavaroja eri koulujen kesken ja ottaa paremmin huomioon eri koulujen erilaiset olosuhteet. Tavallaan tässä on kysymys uudelleen kohdentamisesta vähän samalla tavalla kuin nyt esillä olevassa hallituksen esityksessä. Peruskoulun ja lukion kieltenopetuksen monipuolistamiseksi on poistettu valinnaisaineena opettavien vieraiden kielten lukumäärää koskevat rajoitukset, mikä sekin lisää joustavuutta.

Eduskunnan keväällä hyväksymät muutokset peruskoululakiin ja edellä todetut muutokset peruskouluasetukseen ovat ensimmäisiä askeleita prosessissa, jonka tarkoituksena on vähentää

nykyisin hyvinkin yksityiskohtaisia sääntelyjä opetuksen alalla. Samalla voidaan vahvistaa kuntien ja koulujen asemaa päätöksenteossa. Tämä periaate on tarkoitettu ulottaa myös koulujen rakentamiseen.

Jos haluamme lisätä joustavuutta opetukseen ja koulujärjestelmäämme — henkilökohtaisesti pidän sitä jopa välttämättömänä — lainsäätäjän ja ylempien opetusviranomaisten yhtä hyvin kuin alan ammattijärjestöjen tulee olla valmiita hyväksymään, että päätöksiä jatkossa tehdään enenevässä määrin myös ilman niiden suoranaista myötävaikutusta. Asian voi ilmaista niinkin, että opetuksen ylimpien tahojen tulee olla valmiita luopumaan vallasta. Se ei aina ehkä ole helppoa, mutta siis välttämätöntä.

Tarkoituksena on jatkaa sääntelyn purkamista. Sen tulee tapahtua hallitusti, mutta tavoite on selvä, koulujärjestelmä, joka samanaikaisesti sekä takaa tasavertaisen opetuksen että antaa mahdollisuuksia riittävään joustavuuteen.

Herr talman! Avsikten med den proposition som nu föreligger är att genom en omdisponering av resurserna göra det möjligt att under de följande fem åren göra en ytterligare satsning på skolbygge, att kunna minska den stora anhopning av ansökningar som finns i dag i olika instanser och på det viset också skapa nödiga förutsättningar för bättre materiella resurser för grundskolan och gymnasiet och också för biblioteken.

Ed. L ö y t t y j ä r v i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ministeri Taxell esitteli tässä lainsäädäntöä ja hankkeita, joilla joustoa pyritään koulusisäisesti lisäämään. Nyt kuitenkin meillä on käsiteltävänä lakiehdotus, jolla varoja kouluilta vähennetään. Toisin sanoen koulujen halutaan joustavasti jakavan niukkenuvia resursseja. Hieman kummalliselta vaikuttaa tämä kohde, joka nyt on löydetty koulurakentamismäärärahojen lisäämiseksi. Tuntuu kummalliselta, että hallitus ei ole tietoinen siitä, mikä kehittämispaaineet koulun opetuksessa ja koulun sisällöllisessä kehittämisessä tällä hetkellä on. Olisi välttämätön paine pienentää opetusryhmiä, lisätä tuntikehyksiä ja lisätä kaikin tavoin valinnaisaineiden mahdollisuuksia, ottaa käyttöön uusia opetuksellisia menetelmiä, pienryhmäopetuskokeiluja jne. Nyt kun hallitus on vähentämässä koulujen aineellisia edellytyksiä tämänkaltaiseen toimintaan, niin asetetaan esteet opetuksen kehittymiselle.

Toinen kysymys on se, että varmasti tarvitaan lisää määrärahoja koulurakentamiseen. On todella valitettava se tilanne, joka on jatkunut vuosikausia, että mm. lapsirikkaalla pääkaupunkiseudulla ovat kunnat täysin omalla kustannuksellaan joutuneet toteuttamaan koulurakentamista ja lupia valtionosuuteen oikeutettuihin koulurakentamisiin on tullut niin vähäsen. Mutta toisiakin kohteita, joista varoja voitaisiin siirtää koulurakentamiseen, varmasti olisi, kun nyt niitä ollaan ottamassa opetuksen kehittämisestä.

Opetusministeri T a x e l l : Herra puhemies! Ensinnäkin haluan todeta, että valtio ei suinkaan ole karsimassa menoja eikä hallitus ole sitä esittämässä. Jos katsoo tulo- ja menoarviota, niin huomaamme, että opetusministeriön hallinnonalalla menot kasvavat 13 % eli huomattavasti enemmän kuin budjetti keskimäärin. Tämä koskee myös peruskoulua, jota koskevat menot kasvavat nimenomaan 13 %. On totta, että hallitus on jonkin verran hillitsemässä menojen kasvua, mutta jos vertaa esimerkiksi kansainväliseen kehitykseen, niin Suomi on edelleenkin selvästi lisäämässä menoja opetuksen alalla, kun sen sijaan monessa muussa maassa nimenomaan suoritetaan sitä karsintaa, mihin tässä viitattiin.

Toiseksi opetuksen alalla tehdään myös hyvin paljon sisällöllistä kehittämistä. Sitä voidaan osittain tehdä myös ilman uusia resursseja, mutta uusiakin resursseja on saatu. Voin todeta, että peruskoulun yläasteella tilanne on tällä hetkellä sellainen, että missään aineissa opetusryhmän keskikoko ei ole yli 20 oppilasta, mikä on kansainvälisestikin ottaen erittäin hyvä tilanne. Lukion osalta tilanne ei ole yhtä hyvä. Siellä opetusryhmät ovat edelleenkin suuria, liiankin suuria. Siinä tarkoituksessa hallitus tekee eduskunnalle esityksen, joka mainitaan budjetti-esityksessä ja joka annetaan eduskunnalle todennäköisesti ensi viikon perjantaina, että vuonna 1990 tässä tulisi jonkin verran lisää resursseja.

Koko ajan mennään eteenpäin. Tahdistu luonnollisesti voi olla aina eri mieltä, mutta nykyresurssien puitteissa minusta tätä on pidettävä hyvin myönteisenä kehityksenä.

Ed. S a a r i n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ministeri Taxellin puheenvuoron johdosta haluan esittää seuraavan kommentin.

En pidä oppilaitosten yhden prosentin käyttökustannusten väliaikaista leikkaamista kohduttomana. Ensinnäkin se voidaan kohdistaa muihin kuin suoranaisesti opetuksen sisältöön vaikuttaviin kustannuksiin. (Ed. Astala: Mihin muihin?) Viitataan esimerkiksi oppilaitosten energiakustannuksiin, jotka ovat hyvin korkeata luokkaa. Myös kouluruokailun puolella voi olla rationalisoinnin mahdollisuuksia. Nyt puhun yhdentoista vuoden kokemuksella suuren ammattikoulun talouspäällikönä. (Ed. Astala: Nyt ei puhuta ammattikouluista!) — Mutta oppilaitokset ovat suuruusluokaltaan samankaltaisia. Tuhannen oppilaan koulu vaatii aina tuhannen oppilaan tilat.

Näin ollen siellä on käyttökustannuksissa tinkimisen varaa muuallakin kuin suoranaisesti opetuksen sisältöön liittyvissä kysymyksissä. Tämä varmaankaan ei tule opetuksen tasoon vaikuttamaan. Uskon, että tämä on onnistunut toimenpide.

Ed. Hautala: Herra puhemies! Kun tiesin, että ministeri Taxell käyttää avauspuheenvuoron nyt käsiteltävänä olevaan asiaan, odotin, että hän selittää tämän hallituksen esityksen sisältöä, mutta se jäi kovin niukanlaiseksi. Jäin ihmettelemään, joutuiko hän vähän ujostelevaan lakiesityksen sisältöä.

Tässä on kysymyksessä eräänlainen taskutemppu. Hallitus vilkuttelee, että lisätään määrärahaa, jolla maksetaan nopeutuvasti koulurakentamisen valtionosuuksia. Mutta tämä menoerä suoritetaan siten, että käydään kuntien taskuille ja otetaan toisilta kunnilta rahaa pois ja jaetaan toisille.

Herra puhemies! On tunnettua, että koulurakentamisesta johtuvien valtionosuuksien maksaminen kunnille viivästyy tavattomasti. Lienee enemmänkin sääntö kuin poikkeus, että kunta saa valtionavun koulun rakentamisesta vasta seitsemän vuoden aikana. Tätä on pidettävä valtiovallan velvollisuuksien laiminlyöntinä, mikä ilman seuraamuksia voi onnistua vain julkiselle vallalle.

Peruskoulun, lukion ja yleisen kirjaston perustamiskustannusten valtionosuus tulisi maksaa koulun rakentamisen edistymisen mukaan, jotta kustannusten jako valtion ja kuntien välillä toteutuisi oikealla tavalla. Nyt valtio maksaa yleisesti oman osuutensa vuosien jälkeen inflaation nakertamalla markoilla. Valtionosuus on reaalisesti huomattavasti alentunut. Saatava

korkokaan ei läheskään kata rahan hankkimiskustannuksia.

Kun valtionosuuden saaminen koulurakentamiselle edellyttää opetusministeriön rakentamislupaa, aiheutuu siitä useasti lisäpulmia ja monesti myös kunnille valtionapujen menetyksiä. Rakennuslupa voi ajoittua vuosien päähän, vaikka koulun rakentaminen on kiireellinen. Tällaisissa tapauksissa kunta on pakon edessä ja sen on rakennettava koulu ilman valtionapua. Tämähän ei ole oikein.

Edellä todetut ongelmat koulurakentamisen valtionosuuksien maksamisessa aiheuttavat kunnissa rahoituspulmia sekä valtion aiheuttamia ylimääräisiä rasitteita kunnallistaloudelle ja näin paineita veroäyrin hintaa kohtaan.

On oikein, että hallitus ehdottaa ensi vuoden tulo- ja menoarvioesityksessään lisäystä peruskoulujen ja lukioiden perustamiskustannusten valtionosuuteen. Lisäystä olisi tarvittu enemmänkin, sillä määrärahan tarve on todella suuri.

Mutta mitä ihmettä? Hallitus aikoo maksattaa valtionosuuksia toisilla kunnilla. Tämä käy ilmi nyt esittelyssä olevasta lakiesityksestä. Siinä todetaan: ”Esityksessä ehdotetaan peruskoulun, lukion ja yleisen kirjaston valtionosuuksista ja -avustuksista annettua lakia muutettavaksi siten, että käyttökustannusten valtionosuusasteikkoa alennettaisiin kantokykyluokkien 4—10 osalta yhdellä prosenttiyksiköllä viiden vuoden aikana. Näin säästytävät varat olisi tarkoitus käyttää vaikean koulurakentamislanteen korjaamiseksi perustamiskustannusten valtionosuuksiin ja -avustuksiin varattujen määrärahojen korottamiseen.”

Valtiovalta on kaiken aikaa laiminlyönyt velvollisuuksiaan maksaa kunnille koulurakentamisesta valtionosuuksia täsmällisesti ja ajallaan, ja nyt se vielä aikoo ryhtyä maksattamaan omia velvoitteitaan toisille kunnille. Tästähän on kysymys, kun kantokykyluokkien 4—10 kuntien koulujen käyttökustannuksien valtionosuuksia alennetaan yhdellä prosenttiyksiköllä ja näin säästyvillä varoilla hallitus maksattaa toisten kuntien koulurakentamisen valtionosuuksia. Lievästikin sanottuna kohtuutonta!

Koulun käyttökustannusten valtionosuuden alentaminen yhdellä prosenttiyksiköllä merkitsee mm. Turulle noin 3 milj. markan menetystä vuodessa, jos mainitsen yhden esimerkin hallituksen ehdottaman toimenpiteen seurauksista. Turku on kaupunki, joka on saanut odotella saataviaan valtiolta koulurakentamisesta kuten

moni muukin kunta ja sen vuoksi menettänyt paljon. Usein on rakennettu kokonaan ilman valtionosuuksia, koska ei ole ollut mahdollista odotella opetusministeriön aikataulun mukaista järjestystä. Vastikään Turun valtuusto joutui päättämään koulun lisärakentamisesta ja saneeraamisesta ilman valtionosuutta. Siinä kaupunki menetti noin 1,5 milj. mk valtionapuja.

Herra puhemies! Hallituksen esitys on kuntien kannalta kohtuuton. Valtiovallan tulee huolehtia kaikista valtionavuisista kustannusten jaon mukaisesti yrittämättä tavalla tai toisella säilyttää niitä kuntien rasitteiksi.

Nyt on tietysti myös mietittävä, kun eräiden kuntien valtionosuuksia alennetaan, mistä kunnat puolestaan sitten vähentävät kustannuksia, jotta eivät joutuisi kunnan talouden kannalta vaikeaan tilanteeseen. Onko vähennettävä koulukirjoista menoja, onko vähennettävä ruokamenoja, vai mistä voidaan menoja vähentää, jotta ei ylimääräisiä paineita kunnallisveroäyriin hintaan tulisi?

Mielestäni valtiovalta ja hallitus tässä nyt menettelee erittäin vastuuttomasti sysätessään kunnille jälleen lisää velvoitteita ja vähentämällä valtionosuuksia, joka linja on jo pitempään tämän hallituksen aikana vallinnut.

Ed. A s t a l a : Arvoisa puhemies! Kuluneella valtuustokaudella valtio on siirtänyt asian tuntijoiden käsityksen mukaan ainakin 3,5 mrd. markan lisärasitukset kunnille. Kuntien taloudellinen asema on heikentynyt siinä määrin, että joissakin kunnissa taloudellinen tila on dramaattinen.

Pääministeri Harri Holkeri kertoi välikysymyskeskustelussa käyttämässään puheenvuorossa itse asiassa vieläkin suuremmista menetyksistä. Esimerkiksi vuonna 1984 alennettiin sosiaali- ja terveydenhuollon sekä opetustoimen valtionapuja pysyvästi. Jo yksistään tämän toimenpiteen seurauksena pääministeri Holkerin mukaan kunnilta jää nyt saamatta nykyrahassa 3 mrd. mk.

Nykyinen hallitus on perinyt nämä asiat, totesi pääministeri. Merkittävää on se, että tämä hallitus aikoo jatkaa kuntien köyhdyttämisen linjaa. Merkittävää on myös se, että sosiaalidemokraatit, SMP ja RKP ovat olleet köyhdyttämässä kuntia jo tällä valtuustokaudella, ja nyt ne näyttävät jatkavan kyseistä linjaa tulevallakin valtuustokaudella. Valtionosuuksien leikkauksia siis menneinä vuosina, valtionosuuksien leikkauksia tulevalle vuodelle ja siitakin

eteenpäin, mikäli budjettipäällikkö Raimo Sailaksen Kaupunkioipistolla muutamia viikkoja sitten kaavailema kuntien opetustoimen valtionosuuksien leikkaaminen kauttaaltaan yhdellä prosenttiyksiköllä vielä jossakin tulevaisuudessa toteutetaan.

Nyt käsittelyyn tulevassa lakiesityksessä siis ehdotetaan, että peruskoulun, lukion ja yleisen kirjaston käyttökustannusten valtionosuusasteikkaa alennettaisiin 4.—10. kantokäykyluokien osalta 1 prosenttiyksiköllä viiden vuoden aikana. Näin valtio leikkaa kunnilta peruskoulun, lukion ja kirjaston käyttömenoista esityksen mukaan 80 milj. mk vuosittain. Opetusministeri Taxellille voi todeta, että summa on esityksen mukaan 80 milj. mk eikä 70 milj. mk. Valtio lupaa sitten antaa tämän kunnilta leikatun summan koulujen rakentamiskustannuksiin mutta ei aio panna omasta kassastaan yhtään lisämarkkaa koulujen lisärakentamiseen muun muassa ensi vuoden budjettiin — siis ei aio panna omasta kassastaan yhtään lisämarkkaa koulujen lisärakentamiseen. Tässä hokkuspokkustempussaan ”kunnilta otetaan ja kunnille annetaan” hallitus aikoo totaalisesti laistaa oman osuutensa ja velvollisuutensa todella kriisiytyneen koulurakennussuman poistamiseksi.

Yleisesti taikatemppeihin kuuluu hävittämistempu. Onkohan se tässä tapauksessa siinä, että budjetissa kaavailaan peruskoulujen ja lukioiden rakentamislupien myöntämisvaltuus korotettavaksi vain 70 milj. markalla? Siis 10 milj. mk tämän mukaan häviää tässä tempussa kunnilta leikattua rahaa valtion taskuihin. Koko 80 miljoonaa ei kaikei tullakaan antamaan koulurakentamiseen. Liekö sitten todella näin? Tässä haikahtaa petos, jos totuus tällainen on. Mutta pettämisestä on kyse yleensäkin tässä hankkeessa, sillä muun muassa järjestelyasiakirjassahan on sovittu valtion ja kuntien keskusjärjestöjen kesken, että valtionosuuksia ei leikata eikä lasketa.

Kaiken kaikkiaan nyt käsittelyssä oleva valtionosuuksien leikkaaminen on halpa silmänkääntötempu, jota opetusministeri Taxell ei näytä lainkaan oivaltavan. Se on halpa silmänkääntötempu myös siksi, että koulurakentaminen rahoitetaan yleensä vasta jälkikäteen ja silloinkin seitsemän vuoden aikana. Tätähän merkitsee nykyinen jälkirahoitusjärjestelmä. Vuoden 1989 budjettiin esitetty operaatio onkin sumeilematon kuntien valtionosuuden leikkaus.

Koulurakentamiseen voidaan toki osoittaa tarvittavat varat ilman käyttökustannusten leik-

kausta kunnilta. Hyvin onnahtelevalta tuntui opetusministerin perustelu, että valtiontaloudellisista syistä ei voi mitenkään rahaa riittävästi antaa vaan se raha pitää kunnilta ensin ottaa ja sitten antaa kunnille tämä kunnilta otettu raha takaisin sillä seurauksella, että valtio ei osallistu yhdelläkään lisämarkalla koulujen rakentamiseen esimerkiksi ensi vuonna. Valtion on vastattava lakien asettamista velvoitteista ja varattava riittävästi varoja koulurakentamiseen, etteivät kunnat joudu rakentamaan kouluja ilman valtionosuuksia, kuten muun muassa useat kaupungit ovat joutuneet tekemään.

Hallitus puhuu mieluusti koulutusmyönteisyydestä. Teot eivät sitä kauttaaltan todista. Nyt meillä on meneillään eräs konkreettinen esitys siitä, että teot eivät ole koulutusmyönteisiä. Mutta on tulossa vielä lisääkin vastaavanlaisia toimenpiteitä. Mehän tiedämme kaikki ensinnäkin — toivottavasti talouspäällikkö, joka toimii täällä jossakin koulussa, hän varmaa tietää — että oppilaskohtaisissa menoissa on säästetty jo vuosia ainakin yleiskoulun puolella. Vuosi sitten hallitus pakotti kunnat supistamaan peruskoulu- ja lukiomenoja 2 %:lla. Kunnat eivät ylipäänsä enää pysty säästämään koululaitoksen menoissa. Joitakin poikkeuksia ilmeisesti on. Mutta nyt on niin, että vanhat kirjat ovat jo käytössä ja jaossa ja ateriat on jo niukistettu.

Mitä arvoisa edustaja vielä haluaa? Mitä hallitus aikoo vielä teettää! Se onkin muuten erittäin ajankohtainen kysymys, sillä hallituksella on meneillään juuri parhaillaan eräs oleellinen romutushanke, jolla edelleen romutetaan kuntien taloutta pysyvästi ilmeisesti useilla miljoonilla, ehkä useilla sadoilla miljoonilla markoilla. Valtioneuvosto nimittäin parhaillaan valmistelee sitä, että asetuksella muutetaan oppilaskohtaisten menojen maksatusperusteet niin, että ne irrotetaan kustannustekijästä, ja se on erittäin vaarallinen romutushanke.

Nyt voimassa olevassa peruskoulun, lukion ja yleisen kirjaston valtionosuuslaissa todetaan muun muassa: ”milloin kustannustaso on olennaisesti muuttunut siitä tasosta, minkä perusteella käyttömenojen oppilasta kohti laskettu määrä on vahvistettu, valtioneuvosto tarkistaa niiden määrän kalenterivuoden päätyttyä kustannustason muutosta vastaavasti.” Nyt maksatusperusteesta aiotaan siis poistaa mahdollinen kustannusten nousu. Oppilaskohtaisia menoja ei enää tultais sitomaan kuntien menoke-

hitykseen, vaan maksatus olisi ikään kuin harkinnanvaraista.

Muun muassa Opettajien Ammattijärjestö kuten monet muutkin asiantuntijatahot ovat erittäin huolissaan asiasta. Opettajien Ammattijärjestö on 29.9. tänä vuonna todennut sivistysvaliokunnalle seuraavaa: ”Tällainen päätös merkitsee sitä, että oppilaskohtaisten menojen osalta irrotetaan markkapäätös todellisista kustannuksista ja kyseinen rahamäärä arvioidaan budjettikysymyksenä. OAJ ei pidä tällaista menettelyä kuntien ja koulujen kannalta tarkoituksenmukaisena ja toivoo, että kaikki kansanedustajat toimisivat siten, ettei kyseistä päätöstä tehdä vaan pysytään aikaisemmassa käytännössä.” Tämä oli siis Opettajien Ammattijärjestön vetoamus.

Mitähän Suomen valtion opetusministeri, turkulainen Christoffer Taxell tarkoittanee äsken kertomillani kuntia ja kuntien koululaitoksia rokottavilla toimenpiteillään? Nyt ei nimitäin päde edes vanha käsitykseni siitä, että valtiovarainministeriö aivan liian usein selättää menneen tullen opetusministeriön. Nyt ei ole näin, sillä budjettipäällikkö Sailaksen ilmoituksen mukaan nyt käsittelyssä oleva lakiesitys ei ole valtiovarainministeriön aloite vaan aloite ja ehdotus peruskoulun, lukion ja yleisen kirjaston käyttömenojen valtionosuuksien leikkaamiseksi onkin lähtöisin itsensä opetusministeriön kammareista ja valtiovarainministeriö on vain alamaisesti tällä kerralla suostunut tähän hankkeeseen.

Ei näytä olevan tämän maan opetusministerillä koulutus- eikä kasvatusahtoa, ei kotiseuturakkautta kuntiin, kuten ei myöskään kulttuuriymmärrystä oivaltaa, että kuntien kirjasto-toimen rokottaminen on anteeksiantamatonta. Kirjasto on kunnissa se paikka, jossa suomalainen kulttuuri kukkii — ja toivon mukaan näin myös yhdentyvässä Euroopassa. Kirjahankinnat on turvattava lisätyillä määrärahoilla.

Arvoisa puhemies! Opetusministeri Taxellin kotikunta Turku, jonka hallintoa hän tosin ei lainkaan tunne, menettää nyt käsittelyssä olevan valtionosuuslain myötä peruskoulun ja lukion käyttömenojen valtionosuuksista 2,5—3 milj. mk vuosittain sekä kirjaston käyttömenojen osalta 500 000 mk vuosittain, viiden vuoden osalta siis noin 17 milj. mk. Tämä on opetusministerin mielestä erinomainen toimenpide, jolla hän tukee koulutusta ja opetusta tässä maassa. Valitettavasti opetusministeri ei ole tänäänkään tällä hetkellä enää paikalla. Valitettavasti mi-

nulle ei ole koskaan vielä onnistunut päästä hänen kanssaan eduskunnassa keskusteluyhteyteen, joten minun on vain pakko lähettää hänelle terveisenä pytäkirjan välityksellä toive siitä, että hän tulisi kertomaan nyt annetusta lakiesityksestä kuten myös oppilaskohtaisten menojen maksatusperiaatteen muuttamisesta vaikkapa Turun kaupunginvaltuuston budjettikokoukseen.

Ed. Laine: Herra puhemies! Julkisuudessa on sanottu nykyisen hallituksen olevan juppien hallitus. Nyt esillä olevan hallituksen esitys peruskoulun, lukion ja kirjastojen eli siis yleensä kuntien koulutus- ja kulttuuripalvelujen käyttökustannusmenojen valtionosuuden leikkaamisesta on mielestäni paras todistus siitä, että tuo julkisuudessa lausuttu väite pitää paikkansa vielä ottaen huomioon myös hallituksen toisen esityksen, jolla sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuksia leikataan.

On kaikella selvyydellä sanottava, että Suomen Kaupunkiliitto vastustaa ehdotusta. Kaupunkiliitto on kuitenkin lausunnossaan sanonut, että mikäli se kuitenkin toteutetaan, Kaupunkiliitto edellyttää, että luvattu rakennusmäärärahan lisäys annetaan niille kunnille, jotka valtionavun menettävät. Tästä hallituksen esityksessä ei nyt ole mitään takeita. Viidessä vuodessa otetaan 80 milj. mk vuosittain ja maksetaan 12 vuoden aikana takaisin — 12 vuoden aikana. Tämä on kunnille tästäkin syystä erityisen epäedullinen asia.

Ed. Astala jo osoitti, miten Turun kaupunki menettää, miten ehdotus on järjestelyasiakirjan vastainen. Enempää ei tarvitsekaan perusteluja esittää, kun toetaan, että hallituksen esitys on ehdottomasti hylättävä.

Herra puhemies! Koska monet haluaisivat lausua mielensä asiasta vielä vaalien jälkeen, pyydän, että asia jätettäisiin pöydälle ensi tiistaina pidettävään istuntoon.

Toinen varapuhemies: Koska asiaa ei ole yksimielisesti päätetty lähettää valiokuntaan, on asia jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia käyttämään puheenvuoron pöydällepanon ajasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Laine ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ed. Laineen ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti sivistysvaliokuntaan:

22) Ehdotuksen laiksi ammatillisista oppilaitoksista annetun lain 1 ja 36 §:n muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 169; ja

23) Ehdotuksen laiksi Suomenlinnan hoitokunnasta

sisältävä hallituksen esitys n:o 172.

24) Ehdotuksen laiksi asuntosäästöpalkkiolain 5 §:n muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 166 esitellään valiokuntaan lähettämistä varten.

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Moilanen: Herra puhemies! Asuntosäästöpalkkiolaki tuli voimaan alun perin määrääkäsena vuonna 1981. Sen jälkeen järjestelmä säädettiin pysyväksi. Tämän asp-järjestelmän tarkoituksena on helpottaa nuorten ensimmäisen omistusasunnon hankintaa. Lain säätämisen aikaan hankittiin maassamme vuosittain noin 30 000—40 000 omistusasuntoa. Luku on merkittävä ja näistä asunnon hankkijoista vaikeimmassa asemassa olivat tuolloin ja ovat edelleen nuoret, joilla useilla on ennestään opintolainoja maksamatta ja vielä suhteellisen

alhainen tulotaso ja tänä päivänä vielä voimakkaasti uhkana monella työttömyyskin.

Silloin on luonnollista, että asuntoasia on ensimmäinen, joka tulee saada kuntoon. Tänä päivänä meillä asutuspula on monin paikoin huutava. Vuokra-asuntoja on vaikea saada, ne ovat jopa kiven takana ja omaan asuntoon ei ole varaa. Tästä syystä monissa tapauksissa esimerkiksi perheen perustaminen siirtyy, lasten hankkiminen myöhentyy ja lasten määrä rajoitetaan yhä useammin yhteen. Näistäkin syistä on erittäin tärkeää, että kaikin mahdollisin tavoin yhteiskunta edistää nuorten ensiasunnon hankkimista ja nimenomaan myös omistusasunnon hankkimista, koska vuokra-asunnon saanti on niin vaikeata kuin on.

Asp-järjestelmä on useiden nuorten kohdalla korjannut tilannetta. Mutta järjestelmässä on edelleen ongelmia, mm. omarahoitussuosuuksien määrä, laina-aikojen lyhyys ja ennen muuta se, että asuntojen hintakehitys on tänä päivänä sellainen, että säästämisaikana hinnat karkaavat käsistä niin, että kun säästötavoite saavutetaan, ei sillä hinnalla enää pystytä hankkimaan omistusasuntoa. Ongelmana on myös tilien joustamattomuus, määräaikaisuus.

Lisäongelmana erityisesti täällä pääkaupunkiseudulla ja muissa maamme suurissa kaupungeissa on asuntojen hintakehitys. Asp-järjestelmässä on asetettu tietyt neliöhintarajat, joita hankittavan asunnon hinta ei saa ylittää. Esimerkiksi Helsingissä, Espoossa, Vantaalla ja Kauniaisissa tämä hinta on ennen vuotta 1987 valmistuneissa asunnoissa 7 500 mk/m² ja 1987 valmistuneiden tai sen jälkeen valmistuneiden osalta 7 700 mk/m² ja muualla maassa 5 500—5 900 mk/m² neliö. Näillä neliöhinnoilla on todella vaikea, lähes mahdoton, hankkia omistusasuntoa tänä päivänä. Sen takia näitä rajoja tulisi lievittää.

Asuntosäästöpalkkion suuruus on nykyisin 4 500 mk, ja kun tämä hallituksen esitys hyväksytään, määrä tulee korotetuksi lasta kohden 800 mk:lla nykyisen 500 mk:n sijasta. Tämä on ihan oikeasuuntainen korjaus, ja asuntosäästöpalkkio merkitsee myönteistä vastaantuloa valtion puolelta. Mutta tämä etuus mitätöityy asuntojen kauppahinnasta menevän leimaveron vuoksi. Nyt olisi jo korkea aika saada ensimmäisten omistusasuntojen kaupat leimaverosta vaapaaksi, sillä jo asp-järjestelmän asuntosäästöpalkkio 4 500 mk on niin pieni, että se ei riitä edes 290 000 mk:n osakehuoneiston leimaveron maksamiseen, kiinteistön leimaverosta puhu-

mattakaan. Nyt olisi hallituksen korkein aika antaa esitys ensiasunnon kauppahinnan vapauttamisesta leimaverosta.

Asuntosäästöpalkkiojärjestelmää tulee edelleen kehittää niin, että se yhä paremmin palvelisi sitä tarkoitusta, johon se on luotu. Sehän on nimenomaan luotu helpottamaan nuorten ensimmäisen omistusasunnon hankintaa. Tämä on yksi keino niitten toimenpiteitten sarjassa, joiden avulla pyritään asutuspulaa poistamaan. Tarvitaan nykyistä pidempiä laina-aikoja, nykyistä suurempi asuntosäästöpalkkio, normirajojen lieventämistä ja asunnon hinnan leimaveron poistaminen. Jos nämä toimenpiteet toteutetaan, silloin on otettu taas yksi askel eteenpäin asunnottomuuden poistamisessa.

Ed. Anttila: Arvoisa puhemies! Olemme käsittelemässä hallituksen esitystä eduskunnalle laiksi asuntosäästöpalkkiolain 5 §:n tarkistamisesta. Tällä esityksellä hallitus esittää asuntosäästötallettajan talletukseen lapsen osalta korotusta 500:sta 800 markkaan. Täytyy väkisin kysyä, onko tämä todella ainoa kädenojennus asuntosäästöpalkkion kautta ensiasunnon hankkiville lapsiperheille. Eikö todellakaan hallituksella oli mitään muuta annettavana asuntosäästäjille? Samalla toteaisin sen, että olisi tavattoman tärkeää, että asioista vastaava asuntonministeri Kaj Bärlund olisi täällä paikalla, koska tästä asiasta keskusteleminen olisi silloin huomattavasti mielekkäämpää.

Edelleen perään sitä, että omarahoitussuosuiteen ei esitetä mitään muutosta. Se on tällä hetkellä 15 %. Keskustan eduskuntaryhmä on tehnyt vuosi sitten esityksen sen laskemisesta 10 %:iin, ja tavoitteena tulee olla laskeminen edelleen 5 %:iin. Laina-aikoja on pakko pidentää. Tällä hetkellähän se on kolme kertaa säästöaika. Keskustan eduskuntaryhmän tavoitteena on sen saaminen nelinkertaiseksi säästöaikaa verrattuna. Kun otetaan huomioon se hintojen nousu, joka inflaation vauhdittumisen johdosta on tosiasia, hallituksen esitys nostaa lapsikorotus 500 markasta 800 markkaan tuntuu kyllä todelliselta ”kirvesvartta”-kädenojennukselta ensiasunnon hankkijoille.

Samassa yhteydessä kaipailisin aivan kuten ed. Moilanen äsken leimaverolain muutosta, jolla ensiasunnon hankkija vapautettaisiin, leimaveron maksamisesta.

Kaiken kaikkiaan: Niin paljon kuin asuntopolitiikasta täällä on puhuttu, todelliset teot hallituksen suunnalta erityisesti juuri ensiasun-

non hankkijoille ovat todella vaatimattomat. Tässä tarkoituksessa toivon, että tätä keskustelua voidaan jatkaa vielä ensi viikolla.

Ehdotan asian käsittelyn keskeyttämistä ja panemista pöydälle ensi viikon tiistaina pidettävään täysistuntoon. Samalla vetoan sen puolesta, että ministeri Bärlund olisi täällä paikalla, kun asiaa käsitellään.

Toinen varapuhemies: Koska asiaa ei ole yksimielisesti päätetty lähettää valiokuntaan, on asia jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia käyttämään puheenvuoron pöydällepanon ajasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Anttila ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi tiistaina pidettävään täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ed. Anttilan ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle ensi tiistaina pidettävään täysistuntoon.

25) Ehdotuksen laiksi eräiden asuntolainojen koron alentamisen sekä lyhennysten ja korkojen lykkäämisen väliaikaisesta järjestämisestä annetun lain muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 182 esitellään valiokuntaan lähettämistä varten.

Toinen varapuhemies: Puhemisneuvosto ehdottaa, että asia lähetetäisiin toiseen lakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Anttila: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että tämäkin asia, joka liittyy myös asumiseen, pantaisiin pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Toinen varapuhemies: Koska asiaa ei ole yksimielisesti päätetty lähettää valiokuntaan, on asia jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia käyttämään puheenvuoron pöydällepanon ajasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Anttila ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ed. Anttilan ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

26) Ehdotuksen laiksi oman asunnon hankintaan valtion lainan sijasta myönnettävien lainojen korkotuesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 183 esitellään valiokuntaan lähettämistä varten.

Toinen varapuhemies: Puhemisneuvosto ehdottaa, että asia lähetetäisiin toiseen lakivaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiaa pankkivaliokunnan lausunto.

Keskustelu:

Ed. Anttila: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että myös tämä asia pantaisiin pöydälle ensi tiistain täysistuntoon, koska sekin liittyy asumiseen.

Toinen varapuhemies: Koska asiaa ei ole yksimielisesti päätetty lähettää valiokuntaan, on asia jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia käyttämään puheenvuoron pöydällepanon ajasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Anttila ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ed. Anttilan ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

valtiovarainvaliokuntaan

27) Ehdotuksen laiksi tuontimaksulakiin liittyvän tuontimaksutaulukon väliaikaisesta muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 163; ja

maa- ja metsätalousvaliokuntaan

28) Ehdotuksen laiksi maatalouden tutkimuskeskuksesta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

sisältävä hallituksen esitys n:o 173.

29) Ehdotuksen arvopaperimarkkinalaiksi sekä siihen liittyväksi lainsäädännöksi

sisältävä hallituksen esitys n:o 157 esitellään valiokuntaan lähettämistä varten.

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin pankkivaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta lakivaliokunnan lausunto.

Keskustelu:

Oikeusministeri Louekoski: Herra puhemies! Suomen arvopaperimarkkinat ovat 1980-luvulla kehittyneet suorastaan räjähdysmäisesti. Helsingin pörssin vaihto vuonna 1980 oli noin 700 miljoonaa, viime vuoden lopussa arvoksi on laskettu noin 31 miljardia, kuluvan vuoden arvon lasketaan olevan lähes 40 miljardia. Samalla on syntynyt uusia markkinapaikkoja: OTC-lista, meklarilista sekä vielä niin sanotut harmaat markkinat. Arvopaperisäästäminen on laajentunut samalla suuriin kansankeroksiin. Ainakin viidenneksellä suomalaisista kotitalouksista lasketaan nyt olevan omistuksessaan arvopapereita. Arvopaperimarkkinat ovat toisin sanoen yhteiskunnallisesti ja kansantaloudellisesti erittäin tärkeä ilmiö, jolla on oltava selkeät pelisäännöt.

Pörssin vilkastumiseen on valitettavasti liittynyt lieveilmiöitä, joilla on yleistäkin merkitystä maamme rahoitusmarkkinoiden kehityksen ja kansainvälisen maineen kannalta. Luottamuksellisen yritystiedon väärinkäyttö sisäpiirin kaupankäynnissä, pienomistajien epäreilu kohtelu yritysten valtauksissa ja omistuksen uudelleenjärjestelyissä, kurssitason manipulointi sekä puutteellinen tai suorastaan harhaanjohtava informaatio yritysten taustoista ja välittäjien toiminnasta voidaan mainita esimerkkeinä.

Nyt valiokuntaan lähettämistä varten esillä olevan lakiesityksen tarkoituksena on kattaa yleisessä liikkeessä olevat arvopaperit ja niillä käytävä kauppa. Lakiehdotuksen mukaan arvopaperien harhaanjohtava markkinointi on kiellettyä. Yleisörahoitusta hankkiville yhtiöille asetetaan lakiehdotuksessa selkeä tiedonantovelvollisuus. Osakeantiesitteen vähimmäissisällöstä on ehdotuksessa varsin tarkat säännökset. Tarkoituksena on, että nykyinen käytäntö, jossa ylikiihottuneille markkinoille suunnatut antiesitteet sisältävät kaunomaalailua ja epäedullisten seikkojen suoranaista salaamista, korvautuu kansainvälisesti hyväksyttävällä käytännöllä. On tärkeää, että muun muassa tilintarkastajien vahvistama objektiivinen tieto yrityksestä on selkeästi eroteltu markkinointiaineistosta — yhtiön normaalista kehumisesta.

Tiedonantovelvollisuuteen liittyy muun muassa liputusvelvollisuus, joka koskee suuria omistuksen muutoksia pörssi- ja sopimusmarkkinayhtiöissä. Ajankohtainen Postipankki-tapaus ei näiden sääntöjen voimassaollessa olisi voinut — ilmeisestikään — saada samoja mittasuhteita kuin nyt on käynyt. Pankki olisi nimittäin ollut velvollinen ilmoittamaan kaikki kaupansa Leipuriin Tukku Oy:n osakkeilla. Tämä velvollisuus pankilla toki oli pörssin omienkin sääntöjen perusteella, mutta pankki ei liputusvelvollisuuttaan täyttänyt ja on siitä saanut rangaistuksensa. Lakia se sentään olisi noudattanut, näin rohkenen epäillä ja arvella.

Julkisuuden toteutumisesta saadaan varmuus vasta, kun omistuksen rekisteröimispakkoon johtava paperiton niin sanottu arvo-osuuskien käsittelyjärjestelmä on saatu aikaan. Asiaa koskeva valmistelu etenee oikeusministeriössä, ja on tarkoituksena, että esitysehdotus saadaan valmiiksi tämän vuoden loppuun mennessä.

Arvopaperipörssien toiminta tulisi ehdotuksen mukaan luvanvaraiseksi. Pörssien ohjesäännön vahvistaisi valtiovarainministeriö, joka olisi myös toimiluvan myöntävä viranomai-

nen. Suomeen ei esitetä Ruotsin ja Tanskan tapaista pörssimonopolia eikä laki estä paikallispörssitoimintaa, jos se on järjestetty luotettavasti ja lain mukaan. Kuluva kuun aikana jälleen toimintansa aloittanut Turun pörssi ei kuitenkaan nykyisessä muodossaan täyttäisi lain vaatimuksia. Sitä ei ylipääntään voitane pitää kansainvälisen käytännön mukaisena arvopaperipörssinä. Turussahan käydään kauppaa Helsingin pörssissä sekä OTC- ja meklarilistoilla noteerattavilla osakkeilla, joiden liikkeeseenlaskijat eivät ole hakeneet listausta Turun pörssistä. Ne eivät myöskään ole sitoutuneet muodollisesti noudattamaan Turun pörssin ohjesääntöä. On vain hämmästelty, että esimerkiksi pankit ovat, ilmeisestikin vain markkinointisyyistä, mukana tällaisessa toiminnassa. Muistutan siitäkin, etteivät Turussa perustavanlaatuiset pörssikäytännön ja sijoittajan suojan edellytykset nykyisellään välttämättä toteudu.

Sijoittajan suojan kannalta keskeinen vaatimus pienillä markkinoilla on, että julkisen kaupankäynnin hintataso edustaa mahdollisimman laajasti olemassa olevaa kysyntää ja tarjontaa avoimilla markkinoilla. Juuri tästä syystä ehdotetaan, ettei sama osake saisi olla pörssilistalla kahdessa suomalaisessa arvopaperipörssissä. Säännös johtaa osakkeen kansallisen noteerauksen osalta lopputulokseen, joka on käytännössä muun muassa Ruotsissa, Tanskassa, Alankomaissa, Belgiassa, Englannissa jne. Toisin sanoen noudatamme ehdotuksessa varsin laajasti hyväksyttyä eurooppalaista käytäntöä.

Pienten ja keskisuurten yritysten riskipääoman hankinnan kannalta keskeiset OTC- eli sopimusmarkkinat tulisivat samaten pankkitarkastusviraston valvontaan ja niillä käytävän kaupan säännöille tulisi saada vahvistus virastolta. Myös OTC-markkinat ovat kuluva vuonna ylikuumentuneet, joten lainsäädäntö tuo niillekin sijoittajan suojan edellyttämää järjestystä ja rehellisyyttä.

Lakiehdotuksen mukaan myös meklarilistan mukainen kaupankäynti on sallittua. Tässä kaupankäynnissä osake on listalla ilman yrityksen hakemusta, jopa joskus vastoin sen tahtoa. Myös tässä toiminnassa noudatettavat säännöt on vahvistuttava pankkitarkastusvirastossa ja toiminnan luonteen ja siihen liittyvien riskien on selkeästi tultava ilmi sijoittajille.

Meklarien tiedonantovelvollisuutta lakiesityksessä on pidetty varsin kireänä. On suoraan väitetty, että siinä mennään liian pitkälle. Näihin käsityksiin en kuitenkaan voi yhtyä. Ta-

voitteena on nimenomaisesti rehellisten markkinointisääntöjen tuominen Suomen arvopaperikauppaan.

Ehdotus sisältää säännökset sijoittajien suojasta suhteessa arvopaperivälittäjiin sekä välittäjien ja meklarien velvollisuuksista. Tässä yhteydessä on mainittava, että arvopaperimarkkinain kanssa samaan kokonaisuuteen liittyy ehdotus arvopaperinvälitysliikkeiden toiminnan saattamisesta luvanvaraiseksi. Tätä asiaa koskeva ehdotus esiteltäneen aivan lähiaikoina valtiovarainministeriöstä. Tavoitteena nimittäin on, että nyt keskustelussa oleva laki sekä välittäjiä koskeva lainsäädäntö tulisivat voimaan yhtä aikaa.

Keskeisenä arvopaperimarkkinoiden epäkohdaksi on meillä pidettävä luottamuksellisen yritystiedon väärinkäyttöä eli luvaton sisäpiirin kaupankäyntiä. Tämä ehdotetaan kiellettäväksi. Kiellon rikkomisesta voitaisiin tuomita vankeuteen aina kahteen vuoteen asti ja rikoksella saatu hyöty voitaisiin tuomita menetetyksi valtiolle. Yritysten ja markkinaosapuolten sisäpiiriin kuuluvien henkilöiden oikeutta käydä lyhytaikaista kauppaa arvopapereilla rajoitettaisiin ja heidät velvoitettaisiin julkistamaan omistuksensa rekisteröinnillä, jonka tietoihin kuka tahansa voisi tutustua.

Pienomistajien suojaamiseksi yritysten omistusrakenteiden uudelleenjärjestelyissä ehdotetaan säännöksiä arvopaperien julkisesta ostarjouksesta sekä lunastusvelvollisuudesta. Velvollisuus syntyisi ehdotuksen mukaan, jos 2/3 äänivallasta pörssi- tai sopimusmarkkinayhtiössä keskittyy yhdelle omistajalle. Pienisijoittajien kannalta säännös on ensiarvoisen tärkeä. Rajan vetäminen juuri 2/3:aan on selkeästi kompromissi. Sitä on julkisuudessa ehditty jo kritisoida. Piensäästäjien edustajat ovat vaatineet rajaa alennettavaksi tästä ehdotetusta 2/3:sta, kun taas muun muassa suurten pankkien edustajat pitävät rajaa nykyisessä ehdotuksessa liian alhaisena ja puolustavat jotakin 70:n, ehkä 80 %:n tasolle asettuvaa rajaa. Hallitus on päättänyt noudattamaan ehdotuksensa aikanaan tehtyä komitean mietintöä.

Arvopaperimarkkinallisia valvoisi pankkitarkastusvirasto. Uusi tehtävä edellyttää viraston resurssien vahvistamista. Tähän asiaan olen viitannut aikaisemmin tältä samalta paikalta jo optiolainsäädännön valmistamisen yhteydessä. Koska pankkitarkastusviraston toiminta ei valvontamaksujen johdosta rasita valtiontaloutta, on minun vaikea ymmärtää niitä mielipiteitä,

jotka valtion hallinnon yleisen pidättyvän virkalisäyspolitiikan nimissä haluavat estää viraston toiminnan välttämättömän sopeutumisen todellisuuteen ja lainsäädännön muutokseen.

Eräänä valvontaviranomaisena arvopaperimarkkinoilla tulisi esiintymään myös markkinatuomioistuim, jolle tässä kaavailtua uutta tehtävää on niin ikään arvosteltu. Markkinatuomioistuim kuitenkin tehtäviensä ja asiantuntemuksensa perusteella sopii hyvin myös arvopaperikauppaa valvovaksi viranomaiseksi.

Herra puhemies! Asian tärkeyteen nähden olisi tietenkin toivonut, että jo tänään olisi tästä syntynyt elävä keskustelu. Näin ei näytä käyvän. Ehkä se keskustelu käydään sitten eduskunnan estradeilla muissa yhteyksissä.

Ed. Astala: Herra puhemies! Ehdotan, että asia pannaan pöydälle ensi viikon tiistain täysistuntoon.

Toinen varapuhemies: Kun asiaa ei ole yksimielisesti päätetty lähettää valiokuntaan, asia on jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia käyttämään puheenvuoron pöydällepanon ajasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskusteluksa on ed. Astala ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ed. Astalan ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

laki- ja talousvaliokuntaan:

30) Ehdotuksen laiksi Oulangan kansallispuiston laajentamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 180; ja

31) Ehdotuksen laiksi Seitsemisen kansallispuiston laajentamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 181; sekä

ulkoasiainvaliokuntaan:

32) Amerikan yhdysvaltojen kanssa keskinäisestä avunannosta tulliasioissa tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymistä

tarkoittava hallituksen esitys n:o 154;

33) Italian kanssa yhteistyöstä ja keskinäisestä avunannosta tulliasioissa tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymistä

tarkoittava hallituksen esitys n:o 155; ja

34) Ranskan kanssa keskinäisestä hallinnollisesta avunannosta tulliasioissa tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymistä

tarkoittava hallituksen esitys n:o 156.

35) Ehdotuksen tulo- ja varallisuusverolaiksi

sisältävä ed. Kohjoen lakialoite n:o 76 esitellään valiokuntaan lähettämistä varten.

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Kohjoki: Herra puhemies! Sodasta kärsineiden hyväksi tehdyillä lahjoituksilla on ollut ja on tälläkin hetkellä erittäin tärkeä merkitys siinä vapaaehtoisessa huoltotyössä, mitä heidän auttamisekseen on tehty ja tehdään. Tälle kansalaisten toimesta tapahtuvalle vapaaehtoiselle avustustoiminnalle on aikanaan eli jo sotavuosista lähtien luotu kanavat valtiovallan toimenpitein. Miltei 40 vuotta sitten valtiovarainministeriö on myöntänyt lahjoittajille verovähennysoikeuden määräsuuruista lahjoituksesta. Suomessa on viime aikoina myös valtio-

vallan taholta alettu uudella tavalla arvostaa sotainvalidien, sotiemme veteraanien ja sotaleskien isänmaan vapauden hyväksi antamien uhrien ja uhrausten merkitystä. Siitä osoituksena ovat muun muassa kansallinen veteraanipäivä vuosittain toistuvana juhlapäivänä, samoin sotainvalidi- ja veteraaniviikot, jolloin valtiollankin taholta suorastaan vedotaan kansalaisten auttamisauliuteen varojen saamiseksi vapaaehtoiseen huoltotyöhön sodasta kärsineiden hyväksi.

Sotainvalidien, veteraanien, sotaleskien ja heidän perheidensä hyväksi tehdyillä lahjoituksilla on voitu ratkaisevalla tavalla paikata niitä aukkoja, joita yhteiskunnan sosiaali- ja terveydenhuollon turvassa on ollut ja on edelleen. Suoranaisen taloudellisen tuen lisäksi on lahjoitusvaroilla voitu muun muassa järjestää kuntoutustoimintaa sekä rahoittaa sotavammaisten hoitolaitoksien rakentamista ja niiden välinehankintoja.

Kaunialan sotavammassairaalan aikaansaaminen ja kalustaminen ja vielä laajentaminenkin on ollut ja on osoitus lahjoitusvarojen merkityksestä siinä tilanteessa, jolloin julkisen vallan toimesta ei tarvittavia varoja ole osoitettu tuon välttämättömän laitoksen aikaansaamiseksi.

Yhteiskunnan kannalta tärkeää avustustointaa on huomattavasti kannustanut ja lisännyt lahjoittajille määrätiedellytyksin annettu oikeus verovähennykseen. Esimerkiksi sotainvalidien ja heidän vanhuudenhuoltonsa hyväksi kertyi viime vuonna, 1987, verovähennykseen oikeuttavia lahjoituksia 2,4 milj. markan arvosta. Kun tiedetään, että mittava huollon ja tuen tarve on vielä edessä, kun maassamme on yhä lähes 300 000 sotiemme veteraania, joista noin 43 000 on sotainvalideja sekä noin 20 000 kaatuneiden ja sotavammaisten leskiä, niin tätä taustaa vasten ja huollon tarve huomioon ottaen ovat maamme sotainvalidit, veteraanit ja sotalesket syvästi huolestuneina seuranneet näitä suunnitelmia poistaa sodasta kärsimään joutuneiden hyväksi tehtävien lahjoitusten verovähennyskelpoisuus. Toteutettuna se johtaisi lahjoitusten määrän tuntuvaan supistumiseen, ja erityisesti vähenisivät liikelaitosten ja muiden yhteisöjen tekemät, arvoltaan merkittävät lahjoitukset.

Tässä on syytä huomata, että sodasta kärsimään joutuneiden hyväksi tehtyjen lahjoitusten verovähennysoikeudella ei ole merkitystä valtiontaloudelle. Sen sijaan keräyksen kohteina oleville sillä on erittäin tärkeä merkitys.

Hallituksen esityksen mukaan ei sodasta kärsimään joutuneiden hyväksi tehtyjen lahjoitusten verovähennyskelpoisuuden poistamista ehdoteta korvattavaksi millään muulla yhteiskunnan tukitoimenpiteellä.

Hallituksen esitys tulo- ja varallisuusverolaiksi merkitsisi sitä, että sodasta kärsimään joutuneiden hyväksi tehtävien määräsuuruisen lahjoitusten verovähennysoikeus poistuisi. Näin ei saisi tapahtua. Sitä varten olen tehnyt tämän lakiesityksen. Sen 103 §:ään tulisi eduskuntakäsittelyn aikana saada tuo lisäys, mikä hyväksytynä merkitsisi nykyisen käytännön säilyttämistä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

36) Ehdotuksen laiksi sotilasvammalain 29 a §:n muuttamisesta

sisältävä ed. Kohijoen ym. lakialoite n:o 89 esitellään valiokuntaan lähettämistä varten.

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaalivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Kohijoki: Herra puhemies! Tässä on kysymyksessä hyvin vähäinen lakiuudistuksen tarve, mutta sen merkitys on sitäkin suurempi. Maallikkajäsenten osallistumisesta sotilasvamma-asiaain käsittelyyn vakuutus-oikeudessa on säädetty vuonna 1957. Silloin on hallituksen esityksessä silloisen uudistuksen tarkoituksesta lausuttu, että järjestöillä tulisi olla mahdollisuus vaikuttaa vakuutus-oikeuden kokoonpanoon ja saada asianomaisille etupiireille tärkeät näkökohdat entistä paremmin esille vakuutus-oikeudessa.

Sitten noin neljä vuotta sitten sosiaali- ja terveysministeriön asettama sotilasvammatyöryhmä on muistiossaan esittänyt vakuutus-oikeuden kokoonpanoa muutettavaksi siten, että korvauksensaajien oloja tuntevat jäsenet osallistuvat sotainvalideja koskevien sotilasvammalain mukaisten asioiden käsittelyyn. Tämä sama työryhmä on esityksensä perusteluina todennut

muun muassa, että sotainvalidien korvausasioita käsiteltäessä ei ole ollut edustettuna sota-ajan palvelus- ja muita olosuhteita koskevaa asiantuntemusta eikä myöskään tietämystä korvaussensaajien nykyisistä oloista.

Seuraavaksi on eduskunnan sosiaalivaliokunta kiinnittänyt asiaan huomiota viime vuonna 1987. Silloin mietinnössään valiokunta on todennut, että valiokunnan saaman tiedon mukaan sotilasvammalakia koskevien asioiden käsittelyyn vakuutusosoikeudessa osallistuu kaksi korvaussensaajien oloja tuntevaa jäsentä vain huoltoa koskeissa kysymyksissä. Mutta silloin kun on kysymys vamman syntymisen olosuhteista, tulisi vakuutusosoikeuden jäsenten olla juuri tällaisia oloja tuntevia, joten asia olisi otettava huomioon lainsäädäntöä kehitettäessä.

Tässä on perusteita sille, miksi olen tehnyt tämän lakiesityksen. Aivan liian kauan vallinnut epäkohta olisi korjattavissa siten, että tämä lakiehdotus eduskunnassa tulisi hyväksytyksi ja lisäksi toivottavasti mahdollisimman pian.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaalivaliokuntaan.

37) Ehdotuksen yhdistyslaiksi

sisältävä ed. Tennilän ym. lakialoite n:o 91 esitellään valiokuntaan lähettämistä varten.

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin lakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Laine: Herra puhemies! Toivon, että lakivaliokunta käsittelee tämän ed. Tennilän ym. lakialoitteen nopeasti samassa yhteydessä, kun hallituksen laajempaa esitystä käsitellään, ja että valiokunta asettuisi sille kannalle, että lailla säädettäisiin ammattiyhdistysliikkeen jäsenistölle oikeus jäsenäänestyksellä ratkaista ehdotus työehtosopimusten solmimisesta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään lakivaliokuntaan.

38) Ehdotukset eräiksi verouudistusta täydentävien säännösten sisällyttämistä lainsäädäntöön tarkoittaviksi laeiksi

sisältävä ed. Seppäsen lakialoite n:o 92 esitellään valiokuntaan lähettämistä varten.

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Astala: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että asia pantaisiin pöydälle ensi tiistain istuntoon.

Toinen varapuhemies: Koska asiaa ei ole yksimielisesti päätetty lähettää valiokuntaan, on se jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia käyttämään puheenvuoron pöydällepanon ajasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Astala ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ed. Astalan ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

39) Ehdotuksen laiksi liikevaihtoverolain 4 §:n muuttamisesta

sisältävä ed. Astalan ym. lakialoite n:o 93 esitellään valiokuntaan lähettämistä varten.

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Astala: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että asia pantaisiin pöydälle ensi tiistain istuntoon.

Toinen varapuhemies: Koska asiaa ei ole yksimielisesti päätetty lähettää valiokuntaan, on se jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia käyttämään puheenvuoron pöydällepanon ajasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Astala ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ed. Astalan ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

40) Ehdotuksen laiksi indeksiehdon käytön rajoittamisesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

sisältävä ed. Laineen ym. lakialoite n:o 94 esitellään valiokuntaan lähettämistä varten.

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Laine: Herra puhemies! Demokraattisen vaihtoehdon eduskuntaryhmä ei voi hyväksyä, että hallitus ja mahdollisesti eduskunta käyttäisivät indeksiehtolakia kiristääkseen ja pakottaakseen työläisiä ja toimihenkilöitä hyväksymään sellaiset työehdot ja sopimukset, jotka eivät heidän etujaan vastaa. Siksi me ehdotamme esillä olevalla lakialoitteella, että säädettäisiin muutos indeksiehtolakiin niin, että palkat voitaisiin aina sitoa indeksiin riippumat-

ta tuon työehtosopimuksen sisällöstä. Toivon, että valiokunta asettuisi kannattamaan teke-määmme lakialoitetta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

valtiovarainvaliokuntaan

41) Ehdotuksen laiksi moottoriajoneuvoverosta annetun lain 17 §:n muuttamisesta

sisältävä ed. E. Ahon ym. lakialoite n:o 96; sekä

sosiaalivaliokuntaan

42) Ehdotukset laeiksi sairausvakuutuslain ja kansanterveyslain voimaannpanosta annetun lain 3 §:n muuttamisesta

sisältävä ed. Stenius-Kaukosen ym. lakialoite n:o 97.

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on ensi tiistaina kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 16.53.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Erkki Ketola